

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14
Pe o lună . 2.40

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
ADMINISTRAȚIA:
Strada Deak Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare și
20 fileri.
Manuscripte nu să inap-
lază.

Criza din Bucovina.

De Vasile C. Osvadă.

Hunedoara, 23 Decembrie.

Intru satisfacerea încredințării primite pentru studiarea mișcării cooperative — am cutreerat și Bucovina unde m'am născut să înțeleg trecutul, fazele de dezvoltare și în sfârșit actuala situație economică și mișcare cooperativă a fraților noștri bucovineni.

Credeam de cuviință ca înainte de toate să comunic impresiile și informațiile câștigate, celor ce m'au onorat cu încredințarea. O impaciță prea puțin explicabilă și o învinuire gratuită mă silește însă să anticip aceste șire, alcătuite din materialul și impresiile câștigate în Bucovina.

Premițând că n'am nici în clin nici în mână nici cu corespondența din Bucovina publicată în Nrul 264 al „Tribunei” cu atât mai puțin cu scrisoarea tot din Bucovina publicată în Nr. 269 al „Românului” — spun următoarele:

Criza economică, a cărei victimă era să fie „Centrala” și întreaga mișcare cooperativă din Bucovina — are la temelie criza prin care trece viața politică a fraților bucovineni.

Cooperația bucovineană, întreaga muncă și toate năzuințele, ce se fac pentru organizarea și întărirea economică în Bucovina — sunt pe deantregul străine de criza deslănțuită asupra „Centralei” și asupra țeranilor adăpostiți în tovărășii.

Intreagă răspunderea grea pentru ne-

norocita criză revine violentelor hărțuiri politice, în care a fost posibil, ca vre-o câțiva oameni să-și ia curajul prea puțin onorabil să pescuiască în turbure. Nici unul dintre partidele ori dintre grupările politice românești din Bucovina nu și-a crezut de cuviință ca măcar munca economică și în special mișcarea cooperativă să o ferească de turbatele hărțuiri politice, înjosite până în răfuiri și răsbunări personale.

Nici în România, nici la noi nu sunt măcar în parte cunoscute patimele oarbe cu care se poartă lupta politică între românii bucovineni. În vânarea după mandate, în harța pentru acapararea de slujbe înalte și întru ajungerea de favoruri trecătoare — nu contează nimic, nu se cruță nimic. Reputația, cinstea, familia, munca năzuințele — pare-că se suspendă în fața fie-cărei campanii electorale. Toate se terfelesc, ca apoi după alegeri învingătorii să muncească pentru răfuiri și răsbunări. Dela moartea regretatului Dr. George Popovici, în întreagă Bucovina nu s'a putut găsi un singur bărbat care prin munca, prin intelectualitatea și prin faptele sale să se impună drept conducător respectat în toate acțiunile obștești ale Românilor bucovineni.

Ici coala s'a ridicat pentru moment câte un bărbat vrednic, s'au înfiripat grupări cu mult dor și poate și aptitudini de muncă — dar tot de atâtea ori au fost sugrumați de puvoii cărcotașilor mărunți — ori apoi au fost siliți să se dea la o parte.

Cei mai mulți însă după ce au fost ridicăți la un anume grad de considerație, și-au pierdut echilibrul și azi rătăcesc din o grupare în alta, înghenunchindu-și individualitatea unor elemere favoruri personale ori slăbiciunilor slugarnice.

În această atmosferă moenită, silită de glasul vremii și de speciialele împrejurări din Bucovina — se înființează la 1903 „Centrala” însoțirilor române din Bucovina, chemată să reorganizeze micile tovărășii sătești. Dar mai ales să le înmulțească și apoi pe toate să le conducă și să le sprijinească.

Paralel cu dezvoltarea „Centralei” și cu fireasca ei înrăurire asupra satelor s'a dezvoltat — spre nenorocirea mișcării cooperative — și păcătoasa năzuință de-a pune mâna pe „Centrală”, ca apoi să fie folosită parte ca armă politică în hărțuiala dintre frați, parte ca ocrotitoare de mărunte afaceri personale.

După moartea regretatului Filimon, tinerii muncitori din birou, în cea mai mare parte ardeleni, n'au putut să-și impună marca muncii lor cooperative în activitatea „Centralei” care încetul cu încetul a ajuns să fie când teren de experimentare dubioasă și naivă, când sprijinoare a intereselor politice de partid, ca în urmă să facă loc și manipulațiilor de rea credință.

În urmă cu trei ani directorul și președintele „Centralei” d. Dr. Florea Lupu a găsit de cuviință să experimenteze cu naționalizarea industriei de lemn. Și fiindcă bogatul „Fond religiosar gr. or.

Octave Mirbeau

Calvarul.

— FRAGMENT. —

Trad. de Adrian Corbul.

Cetitorii „Tribunei” au aflat, desigur, dintr'una din cele două scrisori inedite ale lui Maupassant, pe cari le-am publicat în acest ziar, câtă admirație profesia marele prozator pentru romanul *Le Calvaire* al lui Octave Mirbeau, celebrul său prieten și confrate. Nu cred deplasat să traduc în același loc câte-va pagini cari sunt după mine unele din cele mai frumoase din literatura franceză contemporană. Ele arată sufletul intristat de ororile războiului și dornic de o umanitate mai largă al lui Octave Mirbeau. Căci sentimentele pe cari le sâdește romancierul în inima unei sentințele franceze, în timpul invaziunii germane dela 1870, sunt fără îndoială propriile sentimente ale scriitorului francez.

— A. C.

Cerul se lumina ușor, colo sus, pe orizont, al cărui contur se lămură mai hotărât, într'o lumină mai albastră. Tot noaptea stăpâna, câmpiile erau întunecoase, dar se simțea apropierea zorilor. Gerul înțepa mai aprig, pământul duduia mai sonor sub pașii mei, umezeala se cristaliza pe ramurile copacilor. Și, puțin câte puțin, cerul se lumina de o lucire de aur palid, ce se marca. Încet-încet, formele eșeau din umbră, nelămurite încă și încețate, negrul opac al câmpiei se preschimba într'un violet surd, întretăiat din loc în loc de lumina... Deodată, un sgomot îmi sosi la auz, la început slab, ca bătaia foarte îndepărtată a unei tobe... Ascultai, cu inima svăcnindă... O clipă, sgomotul încetă și cocoșii cântară... Cam

după vre-o zece minute, el se făcu mai tare, mai deslușit, mai apropiat... Patara! patara! era galopul unui cal pe drumul dela Chartres... Instinctiv, strânsei catarama raniței dela spate și mă asigurai că pușca îmi era încăreată... Eram foarte mișcat; vinele tâmplelor mi-se umflau... Patara! patara! Trebuia să fie foarte aproape de mine, acel galop, căci avui impresia că aud suflarea calului și ciocnirea limpede a oțelului... Patara! patara!... Abia avui timp să mă las pe vine în dosul stejarului, că la douăzeci de pași de mine, pe drumul mare, se înalță o umbră mare, rămânând subit nemișcată, ca o statuă ecvestră de bronz. Și umbra aceasta, care se proiecta întreagă, enormă, pe cerul luminos al răsăritului, era teribilă. Omul îmi păru suprauman, mărit nemăsurat pe cal... El purta șapca turtită a prusienilor, o manta lungă, neagră, sub care se umfla peptu-i larg. Era el ofițer sau un simplu soldat? Nu puteam ști, căci nu lămuram insignele nici unui grad pe uniformă sumbră... Trăsăturile, mai întâi nedelușite se pronunțară.

Avea ochii de culoare deschisă, foarte limpezi, barba blondă, o alură de tinerețe puternică; chipul lui respira forța și bunătatea, și încă ceva nobil, îndrăsnit și trist care mă isbi. Cu mâna odihnită pe pulpă, el cerceta câmpia din fața sa, și din timp în timp, calul său răcăia pământul cu copita și sufla în văzduh, prin nările-i înfiorate, coloane lungi de aburi... Evident prusianul acela era un ecelor, el venise să-și dea seama de pozițiile noastre, de starea terenului; o armată întreagă colcăia, fără îndoială, în dosul acestui om, așteptând un singur semnal din parte-i pentru a se asvârli pe plai!...

Bine ascuns în pădure, nemișcat, cu arma gata, îl cercetam... Era frumos, în adevăr; viața curgea plină în acel corp robust. Ce grozăvie! Privea neîncetat câmpia și mi-se părea că o privește mai de grabă cu ochi de poet decât de soldat... Surprindeam în privirea lui că era mișcat. Poate că uitase de ce se află acolo, și era cucerit de frumusețea acestei dimineți tinere, virginale și triumfală. Cerul se înroșise de tot; el ardea în flăcări glorioase; câmpiile desmorte, eșeau una după alta din valurile lor roze și albastre de aburi cari pluteau astfel binișor, ca niște eșarpe, agitate de mâni nemișcate. Arbori noduroși, bordeele se lămurău din mijlocul acestui văzduh roz și albastru; cotețul de porumbel al unei ferme mari, al cărei acoperiș nou de olane începea să sclipească, proiecta conul său albicios pe ardoarea împurpurată a răsăritului... Da, prusianul acela, plecat cu gânduri de masacră se apropie, uluit și plin de pietate, în fața splendorilor zilei care începea, iar în sufletul lor, timp de câteva minute, stăpâni iubirea.

— Este poate, un poet, îmi ziceam, un artist; pare a fi bun, fiindcă se înduioșează.

Și pe fizionomia lui urmăream toate senzațiunile de om de treabă care-l animau, toți fiorii, toate reflectele nobile și delicate ale inimei lui mișcate și fermentate... Nu mi mai făcea teamă. Din potrivă, un fel de amețală mă atrăgea spre dânsul, și am fost silit să mă acăț de capac ca să nu mă îndrept către acest om. Aș fi dorit să-i vorbesc, să-i spun că bine face de contemplează astfel cerul, și că'l iubeam pentru aceste extazuri... Dar chipul i-se întunecă, o melancolie îi umbri ochii... Ah! zarea pe care o îmbrățișa cu privirea

din Bucovina”, încăput azi și pe mâna Rutenilor, ca faptici „conproprietari” — avea de dat în exploatare păduri de mari întinderi — d. Dr. Lupu și de sigur cu tovarășii săi a găsit sosit momentul să încerce naționalizarea industriei de lemn, mai ales că temelul îl servea fondul religios, care e greco-oriental. Cu lozinca: „nu mai îngăduim să fie averile noastre exploatare și noi jefuiți de străini și de liftele galițiene” — a cucerit pe seama acestei încercări o bună parte din opinia publică românească.

Dela început însă întreagă afacerea are puncte misterioase:

La instanța și cu ajutorul dlui Dr. Lupu, licitează la pădurile fondului doi țărani, anume: Florișteanu și Pascovici, cari reușesc să preia pădurile dela Sadova și Dragoșeri.

Imediat însă după licitație se constituie firma „Balan & Co.”, din care fac parte: Balan un fost sergent major, actual conducător de carte fonduară și actualul director al tovărășiei Schultze-Delizsch din Cernăuți, apoi Dr. Florea Lupu, Criclevici și alții. Această companie rescumpără pe cei doi țărani licitatori cu suma de 100 mii coroane — și preiau pădurile pentru exploatare sub firma Balan & Co.

La a doua licitație pentru pădurile fondului religios situate în Falcău, Brudina, Putna și Straja iau parte românii Dr. Aurel cav. de Onciul, Dr. Florea Lupu, Balan, Dr. Blându, Const. Onciul și alții și după ce și aceste păduri le câștigă pentru exploatare se constituie firma G. Balan & Co. — identică cu cealaltă firmă Balan & Co. având aceiași proprietari.

După aceste aranjamente se începe exploatarea și tot odată preluatul desastrelui, ce-a urmat:

Firmele Balan & Co. în ambele lor denumiri forțează să fie financiate de „Insoțirea Schultze-Delizsch din Cernăuți” a cărei director e d. Balan.

Insoțirea asta însă e mult prea mică și prea neînsemnată decât ca cineva să se fi putut măcar gândi la o astfel de financiarizare de milioane.

S'a recurs la sprijinul băncii cehe „Us-tredny” care are o filială și în Cernăuți. Banca cehă însă n'a fost dispusă să primească faptele financiarizare decât numai cu condiția, ca toate polițele ce vor intra dela firmele Balan pe lângă girul însoțirii Schultze-Delizsch din Cernăuți, să poarte și girul Centralei.

Acest gir îi era foarte acomodat băncii cehe, după ce în legăturile Centralei sunt peste 150 însoțiri, care după tot 25 membri sunt datoare să iscălească o părtaşie la Centrală de 100 coroane având răspunderea până la de 30 — ori nominalul iscălit.

D. Dr. Lupu și ca membru al firmelor Balan și ca director și prezident al „Centralei” și pe deasupra și ca naționalizator al industriei de lemn — de sigur că a făcut tot posibilul ca acest gir al centralei să fie dat — după cum de fapt a și fost dat.

În această muncă puțin edificatoare, alături de d. Dr. Lupu își au partea lor toți companiile doamnei-sale și mulți alți sinceri ori vremelnici „aderenți.”

Conducerea exploatarea naționale de păduri a fost încredințată jidanului Merckler, instalat ca director comercial, având alături ca director administrativ pe Eduard Hruska, cumnatul dlui Dr. Lupu. Dintre cei peste 100 funcționari, dela fereștrăul din Rădăuți și celelalte lucrări — abia 4—5 erau Români, restul întreg jidani și străini aduși de protectorul lor, directorul comercial.

Această frustrare a naționalizării industriei de lemn s'a răsunat mai curând decât credeau cei „interesați.”

În luna Martie anul curent s'a făcut un bilanț de probă și s'a constatat o pierdere de peste 1 și jumătate milioane coroane.

Banca cehă judecând de sigur prea financiar, a cerut garanții noi în lipsa cărora a abzis creditul întreg pentru ziua de 15 Noembrie 1911. Acest credit se ridicase până la suma de 8 milioane din care după constatările din Iunie și de mai târziu erau deja pierdute aproape 4 milioane (3,900,000 coroane.)

Administrația risipitoare și poate ne-loială, instalările somptuoase, alșverșurile personale — toate, toate au contribuit la pierderile grozave și la compromiterea întregii acțiuni și a o mulțime de oameni, în frunte cu d. Dr. Lupu și soții.

Și aici apoi nenorocitele hărțuiri personale și politice își găsesc teren larg de operație.

Se alarmează țara întreagă. Pătrunde șovinul până la sate unde țărani cu tovarășile membre la „Centrală” și cu garanțiile de 30 — ori — încep să se neliniștească și pe urmă să producă furtune de indignație justă.

Răfuielele politice au scos la iveală un întreg potop de fapte necorecte și chiar frauduloase. D. Dr. Lupu a fost ridicat din postul de prezident și director al „Centralei”, înlocuit fiind prin deputatul imperial și dietal d. George Sârbu, alftel maestru silvic. Tot asemenea au fost înlocuiți și partea cea mai mare a membrilor din direcțiune, luând locul democraților, așa zisii apărăriști.

Hărțuiala pornită a fost ținută cu deosebită vehemență și cu o patimă ne mai auzită — spre răsul dușmanilor și spre înfricarea și desnașdejdea nenorociților țărani, încăpuți pe mâinile astorfel de obla-duitori.

Unii cereau deschiderea concursului asupra „Centralei” ca pe urmele falimentului fraudulos să ajungă mai curând rigoarea legilor pe Dr. Lupu și soții. Cei amestecați, dnii Dr. Lupu, Onciul și soții s'au umilit și au milogit întreagă acțiunea cooperativă intervenției guvernului din Viena și a presidentului Bleyleben, care de asemenea nu se găsea în situație favorabilă ca prezident al fondului religios, de sigur în drept și cu datorita de a-și ingera controlul necesar.

În sfârșit s'a găsit o salvare temporală. D. Dr. Florea Lupu cu jidanul milionar Max Anhan și alți geșeltari au format societatea „Bukovina” care având sprijinul financiar a duor bănci mari din Viena — au preluat exploatarea pădurilor cu pricina, după ce dela Fondul religios li-s'a prelungit timpul de exploatare cu 10 ani.

Noua firmă va plăti fondului de fiecare metru de lemn cu 1 cor. 75 fileri mai mult și din acest plus e vorba să se acopere pagubele de 3 milioane cor. după ce pentru restul pagubii în sumă de 900,000 cor. a fost preluat fereștrăul dela Rădăuți care a costat peste 1,700,000 coroane!

Întreagă afacerea cu pădurile însă a fost înrăutățită și complicată cu protestările și nemulțumirile ce și-au găsit prilej de erumpere pentru alte afaceri problematice, făcute de „Centrală” în era des-crisă aci. Anume centrala a cumpărat două moșii mari — pentru parcelare. Una în Pătrăuții pe Sirete cumpărată, ciudat tocmăi dela același jidan Anhan, care e și primul interesat acum la societatea

era așa de departe, așa de departe! Și dincolo de ea era altă țară; și după ea încă una și încă una!... Și toate trebuiau cucerite!... Când va sfârși el oare de a-și împinge mercu calul pe pământul acela nostalgic, de a-și croi neîncetat un drum prin ruinele lucrurilor și moartea oamenilor, de a ucide fără încetare, de a fi mereu blestemat!... Și apoi, fără îndoială că se gândea la ceea ce părașise, la casa plină de risetele copiilor săi, la soția lui care-l aștepta rugându-se lui Dumnezeu... Li va vedea el vreodată?... Sunt convins că în minutele acelea, evoca detaliile cele mai fugitive, obiceiurile cele mai copilărești ale existenței sale de acolo, departe... un trandafir cules într-o seară, după cină, și pe care-l prinsese în părul soției lui, rochia pe care o purtase ea în momentul plecării lui: o panglică albastră la pălăria fetiței lui, un cal de lemn, un pom, un colț de riu, un „coupe-papier”... Toate amintirile bucuriilor lui binecuvântate îi reveneau, și, cu puterea de viziune pe care o au cei oxilați, el îmbrățișa, dintr-o singură privire descăruțată, tot ce-l fericise până atunci...

Și soarele se înălța lărgind și mai mult câmpia, îndepărtând și mai mult îndepărtatul orizont... Omul acela, îmi era milă de el, și-l iubeam; da, vă asigur că-l iubeam!... Atunci, cum am putut face eu ce-am făcut?... O împușcătură răsună, și în vreme ce am văzut, printr'un colac de fum, o cismă în mijlocul vădului, palpana răsuicată a unei mantale, o coană nebună de cal ce sbura pe șosea... apoi nimic... Am auzit și un zângănit de teacă, căderea greoaie a unui corp, tropăitul furios al unui galop... apoi nimic... Pușca îmi era caldă și din țeava ei eșea fum... am lăsat-o să cadă la pământ, cu brațele în formă de cruce...

Mi-am adus aminte de pisicuța pe care o omorise tata, în vreme ce ea urmărea cu ochii ei fermecați, șorul unui fluture în spațiu... și eu, în mod stupid, inconștient neiseseam un om, un om pe care-l iubeam și în al cărui suflet îl contopisese pe al meu, un om care, în uluirea soarelui ce răsărea, urmărea visele cele mai curate ale victii lui!... L'am ucis poate, tocmăi în momentul când își spunea: „Și când mă voi reîntoarce acasă...” Cum? pentru ce?... Deoarece îl iubeam, deoarece, dacă soldații l-ar fi amenințat, l-aș fi apărat, eu, eu care l-am asasinat!

În două sărituri am fost lângă el... l-am strigat; el nu se mișcă... Glontecele mele îi străbătuse gâtul, mai jos de ureche și sângele îi curgea gâlgând dintr-o vână ruptă, se așternea ca o bălă roșie, îi se închegea în barbă... Cu mâinile mele tremurătoare îl ridicai binișor, dar capul i-se clătina și recăzu inert și greu... îl privii la piept, în dreptul inimii: inima nu-i mai bătea. Atunci, îl ridicai și mai sus, sprijinindu-i capul pe genunchii mei, și, deodată, îi văzui amândoi ochii, ochii lui limpezi ce mă priveau cu tristeță, fără ură, fără dojană, ochii lui par'că trăiau!... Simțeam că o să leșin, dar adunându-mi puterile într'un suprem efort, îmbrățișai cadavrul prusianului, îl așezai în picioare, îl strînsei la peptul meu, apoi, lipindu-mi buzele pe acel obraz însângerat, de unde atârnavu firicele purpurii, îl sărutai, ferbinte!...

„Bukovina” cealaltă moșie e în Milișențul de jos, cumpărată dela familiile Pruncul și Botușan.

Greutățile ce să întâmpină la parcelare dovedesc că întreg târgul a fost făcut pe apucate și de sigur cu o greșită supra-plătire.

Alătura acestor moșii se înșiruie o moară artificială, cumpărată în Cernăuți dela o familie străină — după rentabilitate cu preț mult prea uroat.

Toate aceste afaceri au reclamat capitale de peste 2 milioane cor. pentru acoperirea cărora însoțirile sătești au pus la îndemâna Centralei poliți în bianco, care azi formează îngrijorarea de căpetenie a țăranilor înspăimântați de cele ce se întâmplă.

Și temerile se par justificate, că din aceste afaceri centrala va eși cu perderi simțitoare.

Iată în note generale impresiile și informațiile, pe care îmi clădesc eu cunoașterea și aprecierea crizei din Bucovina.

Voiu mai avea prilej să reviu asupra acestei chestiuni, când voiu insista mai mult și asupra diferiților factori ce au rol hotărâtor atât în criza economică cât și în criza politică, întru cât aceasta a dat naștere desastrului economic — singurul, ce intră în preocupările noastre de acum.

„Foc concentric” împotriva dlui O. Goga. Dela un prieten al ziarului nostru (preot la sate) primim următoarele rânduri:

„Aflu din parte demnă de credință că cercurile „autorizate” au hotărât să pornească împotriva dlui Octavian Goga un „foc concentric”, profitând de toate mijloacele iertate și neiertate și călcându-și în picioare chiar propriile lor convingeri, pentru a-l teroriza pe d. Goga și a-l sili să se retragă din luptă. Armele principale de terorizare vor fi batjocura, minciuna și calomniile. În numele meu și al numeroșilor săi admiratori, îl rog pe d. Goga să nu-și piarză credința în izbânda adevărului pentru care luptă și să fie sigur că noi niciodată nu-l vom părăsi. Atacurile urite de care are azi parte vor mări numai dragostea și admirația noastră pentru el...”

Toate semnele dovedesc că informațiile aceste sunt exacte: Aluziile murdare din „Poporul Român”; manifestul celor câțiva tineri din Budapesta; publicarea apelului unguresc (redactat de altul) și articolul de azi din „Românul”...

De câtă energie și de câte mijloace mai dispun cercurile noastre autorizate când e vorba să reducă la tăcere glasul criticii îndreptățite și al apărării legitime.

Pentru nevoile culturale și economice ale popoului nici un ban; pentru organizarea luptelor politice nici o energie...

Respectul pentru adevăr. Nu ne amestecăm și nu ne-am amestecat niciodată în luptele violente ale partidelor fraților noștri din Regat. Suntem convingși că toate partidele române, cu diferite mijloace, slujesc un ideal sfânt nouă tuturor: consolidarea României independente. Lupte între partide au mai fost și vor mai fi, și aiurea și în România, de aceea noi nu desperăm nici atunci când s'ar părea că frații noștri merg prea departe cu violența lor. Tot ce detestăm însă în aceste „campanii” sunt încercările de a deplasa discu-

țiile principiare prin injurii și calomnii împotriva reprezentanților diferitelor partide politice. Aceasta nu mai e o armă politică.

În „Evenimentul” dela Iași, numărul pe care-l primim astăzi, cetim un articol prim, tipărit cu litere grase, în care d. C. Stere, savantul profesor universitar, este terfelit într'un mod neînchipuit. Fiindcă e șeful liberalilor din Iași o făcut „lîchea”, „om necinstit”, „sarlatan științific” etc. etc.

Încă odată accentuăm: noi nu ne amestecăm în luptele fraților noștri din Regat, dar nu putem să trecem cu vederea această desăvârșită lipsă de respect pentru munca și talentul unui bărbat ca d. Stere, întocmai cum nu putem admite ca un ministru ca d. Marghiloman să fie tratat vesnic cu epitete ca „banditul dela interne”. A injura și calomnia astfel de oameni, însemnează a nesocoti adevărul care nu se poate ascunde.

Sub raportul acesta noi am făcut în vremea din urmă dureroase experiențe, am văzut cum discuții frumoase și pline de roade au fost târîte de oameni nesocotiți în moroiul personalităților, al calomniilor și injuriilor. Ce s'a ales de aceste discuții principiare poate să vadă ori ce om care urmărește presa dela noi.

Slovacii. Miercuri s'a ținut congregația comitatului Pojon. La ordinea zilei era și o hotărâre a comunei slovacești Kislevard, care pretindea ca protocoalele comunale să fie făcute totdeauna în limba slovacească. Această hotărâre a bietului sat slovacec a ajuns înaintea congregației prin recurs. Deputatul slovac Iuriga și fostul deputat Ivanka, împreună cu toți membrii slovaci ai congregației, au cerut respectarea îndreptățitei hotărâri a satului slovacec, hotărâre în congruență cu legile țării, dar unghurii cu comitele suprem în frunte au nesocotit ori ce respect față de lege, votând nimicirea hotărârii slovacilor.

Faptul acesta dovedește nu numai răscunoscuta intervertire și încălcare a legilor din partea administrației unghurești, dar și trezirea din ce în ce mai mare a fraților noștri slovaci deopotrivă de asupra și ca și noi.

Circulara contelui Khuen-Héderváry în chestia votului universal. Profesorii dela academia de drepturi din Eperjes, discutând circulara contelui Khuen-Héderváry au convenit asupra următoarei hotărâri: „Drept de alegător să aibă fiecare cetățean unghur de 24 ani care știe scrie și cetti. (Sunt excluși militarii, călugării și cei sub epitropie). Votarea să fie după comune și anume în orașe secrete, iar în provincie orală. Cercurile electorale din provincie să se arondeze, întru cât se poate, în favorul supremației elementului maghiar”.

Profesorii dela academia de drepturi din Cinci-Biserici (Pécs) propun un vot universal, egal și secret, cu votare obligatoare, secretă și după comune — pentru toți cei ce știu scrie și cetti. În același timp cer ca și dreptul electoral pentru alegerile comunale și comitatense să se modifice pe baza acestui principiu.

Reuniunea regnicolară a micilor proprietari, în congresul său ținut la Hodmezövásárhely, a hotărât să prezinte Camerei deputaților o adresă prin care se cere introducerea neîntârziată a votului universal, egal și secret, cu votare după comune.

Constituirea delegației ungare Eri a avut loc în Budapesta adunarea constituantă a delegaților ungari, alegându-se sub comisiunile de externe, militară, financiară, să relevem că între membrii delegației ungare n'a încăput nici de data asta nici un membru român, dar nici slovac ori sârb. Delegațiile sunt menite doar a se îngriji de cele mai superioare interese

ale Ungariei, iar românii, sârbii și slovacii, după concepția seculară a politicii șovine, nu locuiesc în această țară a constituționalismului clasic, ci — în lună.

Ședințele publice ale delegației ungare se vor ținea de altfel începând de Joi, 28 Decembrie, având de desbătut un singur obiect: budgetul provizoriu pentru miniștri comuni.

Situația în Croația. Din Agram se anunță: Banul Croației va începe în curînd tratative noi pentru înjghebarea unei majorități guvernamentale. Dacă nu va reuși nici de data asta, va ajura dieta ca să o disolve din nou (?)

Deputații aleși vor fi convocați la ședință în jumătatea a doua a lunii Ianuarie.

Ședința Camerei. Camera deputaților a luat cunoștință despre votarea indemnității prin Camera magnaților, apoi a luat vacanțe.

Ședința următoare va avea loc la 12 Ianuarie n.

De pe Culme.

De I. U. Soricu.

„Intr'astă seninare și culme minunat,
„Am scos inelul, care iubita mi-l'a dat.
L'am pus la ochi îndată, mă uit ca prin ochian,
„Prin Dacia cea lată, la fii lui Traian.”

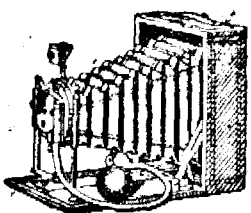
(Cântec bătrînesc.)

Eram singur acolo, pe piscul pleșuv de munte. Deasupra cerul de un albastru închis, cerul trist și pustiu de stele, dedesubt norii se alungau în valuri tumultuoase. Și ochii mei căutau zadarnic să pătrundă prin faldurile lor dese, să vadă ceea ce doareu, să cuprindă dintr'o rotire câmpii mănoase, orașe cu strălucitoare cupole, sate răslețite la poale de dealuri.

Și nu puteam vedea nimica. Mă înfiorai. Eram despărțit de lumea, în care visasem, suferisem și în care o mână albă, adorată, aruncase în pământul bun din sufletul meu sămânța binecuvîntată a nădejdei. Pentru prima oară simțeam sufletul grozav al singurătății în toată vijelioasa lui pornire. Și, ca în zilele copilăriei, am început să mă închin. A fost poate cea mai caldă rugăciune, care se înălța la cer însoțită de tunetul norilor, de freamătul brațelor ce și înălțau, ca și mine brațele rugătoare. Mă închinam.

Și m'aș fi închinat multă vreme, dacă dela un timp n'aș fi simțit o mână atîngându-mă ușor pe umăr: — Ridică-te! Nu mai ești singur.

Privii uluit la bătrînul, ce stetea lângă mine. Și de frica să nu dispară, par'că nici nu îndrăzneam să-l întreb cine e. Avea în ochi ceva din tristeța amurgurilor de toamnă, pe buzele întredeschise un zâmbet amar. Fața-i era brăzdată de încrețituri dese. O barbă maiestooasă îi bătea pieptul. Ori cât de blazat, era însă simpatie. Ochii lui triști vorbeau. Și mi dedeam curaj.

Cumpărare ocazională de puști de vînat!

Lancaster, cu cheie 16 fl., Grener-lacat englezesc, cocoș automat 22 fl., Puști americane, țevă cu aruncarea patroanelor folosite 12 fl., Hemmerles, 2 țevi, modernă 35 fl., *Drilling*, *Browning* de 16 calib., Krupp ejetor, cu țevi de oțel, etc. precum și garnituri complete Hamerles-Drilling, Springer și Klerner, *revolvere*, *pistoale* se află în preț ieftin la

Prăvălia de puști de vînat: **RADÓ**, Budapest, IV. r., Egyetem-tér 5.

Articole de sport, binocle, Zeiss-, Görz- aparate fotografice. Face schimb de diferite părți de puști și aparate de fotografiat.

— Ori cine-ai fi tu, inger sau deavol, om sau nălucire, credincios sau ateu, fie binecuvântată clipa, în care ai pornit spre mine. Rămâi, te rog. Spune-mi cum să te numesc.

— Eu sunt alfa și omega. Sunt începutul și sfârșitul. Sunt glasul care poruncește, sunt tunetul, care tună, fulgerul care lovește, cel ce am dat viața dintr'un început acestui neam, din care faci și tu parte. Eu dintr'o ceată de pribegi am zămislit pe cuceritorii lumii, eu voi face acum ca singurătatea din jurul tău să dispară. Și pe dinaintea ochilor tăi vor defila legioanele. Tu vei asista la drame și tragedii și pe urmă vom vedea ce vei mai zice.

— Pentru Hercule, părinte Anchises, tu ești. Iartă-mă. Odată te-am blestemat. Mia-i slăbit ochii și nu văd slova scrisă a vorbelor ce le-ai spus lui Aeneas. Și asta m'a costat scump.

— Hei, dragul meu, a fost și acolo un tălc și trebuia să-l pricepi. Vremurile tale nu s'au prins încă dulcelui Vergiliu. Pentru orice sfat, trebuie să te adresezi lui Iuvenal. Povestea lui cu peștele. N'o știi? Dar înțelepții voștri pentru ce se sfărîmă? Dar să lăsăm vorba prea multă. Indată o să răsară soarele și eu trebuie să mă întorc în locul ce mi-l'a orînduit părintele zeilor și al oamenilor. Ia scoate inelul.

Inelul meu de logodnă.

— Părinte, îndură-te. Dar nu-l scot din deget. Simt că tot norocul meu s'ar duce. Toată viața mea. Nu. Am jurat că-l voi păstra acolo și-l voi duce cu mine și'n infern. Să se sperie spiritele rele de lumina lui...

— Îți poruncesc!

Am lacrimat ca Petru când s'a lăpădat de Crist. Am scos inelul scump din deget și, după porunca părintelui Anchise, l-am așezat în formă de ochian la ochi.

Ca prin farmec norii dispărură. Incepui a distinge întâi brazii, apoi ulmii triști, apoi tufarii înverziti, apoi florile în mii de fețe. Câmpul părea un mozaic lucrat de un poet nebun.

Vedeam drumuri albe pe sub coline, saturi ghemuite pe la coturi de deal, orașe și cetăți, figuri de oameni, cari se mișcau, cari vorbeau o limbă ciudată, un amestec barbar de accente asiatice. O lume întregă, de care nu'mi dedeam seama.

Părintele Anchise mă bătuse ușor pe umăr:

— Ce vezi?

— Arbori și flori. Sate și orașe și oameni. Disting glasul lor, dar nu le pricep graiul. Nu cumva mă faci să trăiesc în primele veacuri dela dărîmarea turnului Babel? Spune-mi, rogu-te!

Părintele Anchise zâmbi cu amar.

— Nu te duce așa de departe cu gândul, trăiești în zilele tale. Eu îți voi arăta ceea ce tu nu înțelegi, te voi face să auzi cele negrăite, să pricepi cele ascunse. Nu cunoști țara? E țara ta. Aceia sunt urmașii

legionarilor, cari au adus pe vremuri lumina și demnitatea. Nu-i mai recunoști. Și ei, ca și orice lucru din fire, au fost nevoiți să se supună eternei legi a evoluției. Dar îi vei cunoaște îndată.

Și părintele Anchise oftă din adâncul sufletului. În ochii lui se adunase tot întunecul norilor. Ce triști erau ochii bătrînului. Și tisteța ochilor lui se răsfîrgea asupra brazilor, și, dacă vedeam roua pe flori, simțeam bine că florile plîngeau de durere. Florile plîng totdeauna când văd jalea în suflete curate. Două lacrimi mari picară din ochii triști ai bătrînului. Apoi îl auzii exclamând:

— Ce s'a ales din cuvintele mele, ce s'a ales din visul meu, din idealul pe care l-am desvilit bietului Aeneas!

Luai inelul dela ochi. Norii negri se lăsară iarăș peste icoanele ce le văzusem cu o clipă mai înainte. Și în singurătatea aceea răsuna așa de dureros suspinul bătrînului. L-aș fi întrebât de ce plînge, dar nu îndrăzneam să-i turbur durerea. Sunt clipe, în cari cuvântul de încurajare al celui mai bun prieten te rănesc. Și n'aș fi voit să adaug nimica la durerea lui.

Ceeace eu nu înțeleg, el înțelege. El știe ceea ce eu nu știu. El vede ceea ce noi, muritorii de rînd nu putem ști. El înțelege sufletele, el talmăcește gândurile. Știe el de ce plîngem...

Privi trist la mine. Apoi, ca speriat de o fantomă, rosti:

— Pune la ochi inelul!

Il ascultai.

— Ce vezi?

— Văd oameni, oameni mulți. Unii cu fețele mohorîte plîng, lucrează cât nu-i iartă puterile. Văd femei cu ochii stinși de durere. Văd schingiuire, acolo în lumea celor fără de nume. Stau toți acolo de o parte, iar de alta văd câțiva târgoveți în straie nemțești, pomădați și spilcuiți, într'o atitudine ridicolă. Privesc peste umăr la cei mulți și obidiți. Și n'au un cuvânt pentru ei.

— E poporul tău. Pe cei cari plîng îi cunoști. Ai văzut sângele lor curgînd fără de nici o vină. Vremuri grele

au venit peste dânșii. Dușmanii le-au pîngărit altarele. Mâni spurcate s'au atins de ce-au avut mai sfînt. Vezi cum le-au plecat durerile fruntea? Ei, urmașii celor meniți să stăpînească o lume, au fost umiliți, au fost îngenunchiați.

— Și cine s'aceia în straie nemțești?

— Aceia s'au de profesie fruntași dintâi, iar în orele libere eroi...

Părintele Anchise se opri o clipă, își șterse ochii și apoi continuă.

— Spre a ajunge fruntaș dintâi se cere ca la un banchet să fi cântat, cu ușile închise deșteaptă-te Române, să fi strigat la o masă verde jos Ungurii. Acest fapt dă dreptul a disprețui poporul, a răspîndi otrava în sufletele nevinovate. Vezi colo

grupul acela? E o adunare poporală. Crezi că simandicosul care și bate pieptul vorbește de nevoile neamului? Nu. Prieten de cruce al fișpanului ungar, el singur așteaptă o recomandare dela acesta pentru un post gras. Nu-l ard pe el nevoile poporului. Il doare altceva. În timpul din urmă câțiva tineri s'au revoltat în contra lazarismului național. Și acum fruntașul dintâi, disperat, vorbește poporului de tradarea acelor tineri. Fruntașul dintâi nu amintește nimica de faptul că cutare deputat cere veșnic amânarea discursului, că merge nepregătit în parlament. În schimb împoacă noroi asupra tuturor aceluia, cari cer jertfe pentru neam, cari caută să ridice, să mîngăie, să încurajeze acest popor fără de noroc. Fruntașii dintâi au întemeiat un ziar, care va rămânea o pată veșnică în istoria publicisticii mondiale. Pus în întregime în serviciul calomniei, acest ziar, ce se numește „Românul” e o publicație, unde spre a scrie se cere individului o singură calitate: perversitatea. Tot ce are bun acest popor este terfelit. Par'că a sunat ceasul de apoi. Muncă și jertfă de bani și de sânge în lumea celor buni și harnici și credincioși, trîndăvie, calomnie, clewetire de babă, prezentare de conturi și perversitate în lumea fruntașilor dintâi...

— Părinte Anchise, fac aceștia parte din poporul meu? Incetează, te rog. Mă dor cele ce mi spui. Mi-e rușine. Fiecare vorbă a ta cade ca o lovitură de sabie, fiecare gest al tău îmi întunecă o icoană.

— Și să nu uiti că tot ce ți spun e purul adevăr. Cei cari calomniază și injură și asvârî cu noroi, o fac aceasta tocmai știind că acei tineri sunt prea cinstiți și prea iubitori de neamul lor, ca să le arate vinovaților toate păcatele. Mă gândesc însă la ce s'ar întâmpla în cazul când răbdarea ar avea un sfârșit. Vrei să mai vezi?

— Nu părinte, dar poporul?

— Poporul tace. Poporul n'are cuvânt. La ospete și banchete el se uită prin crepăturile paviloanelor cum fruntașii beau și toastează, cum se admiră unul pe altul.

În clipa aceea Răsăritul începu a se lumina. Din adâncuri apărură aurora în carui de trandafiri.

— De acuma mă duc, zise părintele Anchise. Răsare soarele. Și Charon și-a pierdut răbdarea așteptându-mă. Un sfat însă: Coboară-te de aici. Dute acolo și luptă în contra minciunii și a cultului incompetenței. Spune cinstei cinste și minciunii minciună. Căci mult pot face puțini buni împreună...

Când soarele se ridicase de-o urmă deasupra culmilor, bătrînul dispăruse...

Post scriptum. — O întâmplare la fel a avut răposatul Teliman, talentat scriitor bucovinean. Dacă am mai scris-o și eu pe asta, e că am convingerea că din mai multe cazuri se poate trage o învățătură.

NEUMANN M.

GROITOR PENTRU DOMNI.

Furnisorul curții ces. regale și camerale.

Magazin de haine
pentru bărbați, copii și fetițe

ARAD

Despărțământ separat pentru comande după măsură.

Scrisoare din Budapesta.

— „Manifestul”. —

Scriu aceste șire nu pentru acei puțini necunoscuți domni colegi, cari au publicat în numărul din 21 I. c. al organului oficios „Românul” manifestul pentru dl Mihali, Lucaci și contra iubitelui nostru Goga, ci pentru a orienta mulțimea cetitorilor ziarului „Tribuna” asupra rolului ce-l joacă inconștient, la comandă, în harța condamnată de un an, o neînsemnată parte a tinerimei noastre universitare.

Și le scriu voios și mulțumit pe deplin fiindcă văd în acel manifest un nou „fiasco” rușinos al oficialității noastre!

Și iată de ce:

După datele statistice oficioase ale universității din Budapesta, numărul asltătorilor români înscriși la deosebitele facultăți ar atinge cifra de 300. Se înțelege că această sumă nu cuprinde rigorosanți în medicină, candidați de avocat, doctorii, în drept veniți la censură, absolvenții de tehnică, de filosofie și teologie filosofică.

Numărul acestora în tot cazul se apropie de o sută. Adecă numărul tinerilor români — înțeleg ascultători și absolvenți ai universității — ar fi cam 400.

De sine înțeles că dintre acești 400 de tineri români 100—150 nu sunt permanenți în Pesta.

Și acum să cetim manifestul și să numărăm numele tipărite. Sunt 62. Adecă cam a patra parte din numărul total al universitarilor români aflători în Pesta. Mulți se vor mira și se vor întreba, cum de au ajuns șeazececi și doi de tineri să subscrie manifestul? Sau doară cei subscriși sunt floarea tinerimei? Elemntele cele mai cinștite și mai dornice de muncă? Nu iubii cetitori!

Nu-i așa! Nici una, nici alta! Din acele 62 de nume tipărite subtrageți cel puțin 25, numele acelor colegi tineri — balici — cari au scris manifestul din prietinie, stimă, respect față de cei mai bătrâni, ba chiar terorizați de aceștia — casul dlui Filipeiuc în cafenea „Bodo”. Ștergeți apoi garda de onoare a dlui Birăuț, pe d. George Corma, Biberea G., Ioan Fira, Alexandru Bojinca etc. etc., cari iară sunt vre-o 10 inși vrednici de patronul lor și nu uitați că sunt tipărite și numele unor tineri cari poate nici n'au știut de manifest fiind de o lună două departe de Pesta. De ex. Clement Petrovan care e de două luni în Viena. Și sigur vor mai fi și alții.

Și acum îmi permit o mică întrebare. Oare de când nu s'au mai arătat deputații dietali și organizatorii dela Arad în mijlocul tinerimei? Dacă îmi aduc bine aminte — și cred că nu mă înșel — de astă primăvară de când își făceau turneul prin Cluj, Pesta, Viena pentru a semăna ură și intrigi în sânul acelei tinerimi care ține mai mult la „Tribuna” și Goga, decât la toți favorizații de soartă cari să cred încă și astăzi — în urma activității lor nulilaterale — vrednici să stea la conducerea neamului.

Ce a urmat acelei conveniri? Manifeste peste manifeste! Desmintiri! Și în urmă rușine pe capul acelor băieți sfătoși cari s'au girat de apărători a unei cauze perdate.

De vre-o două săptămâni au apărut iar în mijlocul tinerimei. Și de ce? Ca s'o învrăjbească din nou! Dar nu le-a succes! Căci pe când astă primăvară au fost în stare să adune vre-o 100 de subscrieri, acum spre marca lor măhnire, nu s'au aflat numai 62 de inși să le sară în apărare.

Vai de acea cauză, și rușine acelor oameni cari apelează pentru a sustine o luptă nedreaptă la tinerimea inconștientă de menirea ei și la garda lui Birăuț.

Apoi manifestele după cât știu eu nu se cerșesc, nu se impun colindând, rând pe rând toate cafenelele Budapestei — după cum au făcut câțiva vânători de grații și proptele — ci se aduc în urma unei consfățuiri printr'o hotărâre unanimă sau o mare majoritate de voturi. Așa ceva nu s'a făcut nici astă primăvară nici acum. Cei vre-o 10—15 viitori nyilvani ai poporului românesc au căpătat comanda dela șef că trebuie un manifest și după cât le-au stat în putință și-au împlinit misiunea cu sfințenie.

Ne bucurăm că s'au tipărit numele, cel puțin suntem siguri că lumea va râde numai de cei subscriși nu și de majoritatea tinerimei universitare cari și în aceste momente de ispită a știut

să-și păstreze nimbul și demnitatea fiind „stâlpi” bibliotecilor, muzeelor și cursurilor iar nu ai cafenelelor.

Pesta, 21 Decembrie 1911.

Xeni.

Populația românească a Ardealului.

În unul dintre numerele noastre din urmă am publicat câteva date sumare privitoare la populația Ungariei la 31 Decembrie 1910.

Publicăm acum câteva date mai amănunțite despre populația din Ardeal. Observăm că cifrele însemnate în paranteze reprezintă datele statistice din 1910.

Numărul total al locuitorilor Ardealului este azi de 2,664.012 (la 1910 — 2.476.998). Dintre aceștia sunt *Români*: 1.498.558 (1.397.282); *Unguri* 811.861 (761.929); *Germani*: 256.834 (233.019); *Evrei*: 58.945 (53.065); *alte naționalități*: 37.814.

Românii reprezintă 56.3% ale populației întregi; *Ungurii* 30.48%; *Germanii* 9.8%; *Evreii* 2.21.

În comitate raporturile sunt astfel:

1. *Alba-inferioară*: Români 172.038; Unguri 36.960; Germani 7.873. *Românii* reprezintă 78.7% ale populației întregi.

2. *Bistrița-Năsăud*: Români 87.066; Unguri 8.946; Germani 27.742. *Români* 69.1%.

3. *Brașov*: Români 34.843; Unguri 31.134; Germani 30.663. *Români* 35.7%.

4. *Ciuc*: Români 18.125; Unguri 123.975; Germani 2.900. *Români* 12.5%.

5. *Făgăraș*: Români 85.599; Unguri 5.035; Germani 3.701. *Români* 90.2%.

6. *Treiscaune*: Români 20.874; Unguri 116.130; Germani 8.604. *Români* 14.2%.

7. *Hunedoara*: Români 287.980; Unguri 36.040; Germani 10.204. *Români* 84.7%.

8. *Târnava-mică*: Români 58.305; Unguri 34.452; Germani 20.439. *Români* 50.7%.

9. *Cluj*: Români 161.095; Unguri 105.894; Germani 10.231. *Români* 59.8% (În comitatul Cluj, afară de orașul Cluj, *Români* 68.6%).

10. *Mureș-Turda*: Români 73.608; Unguri 133.885; Germani 8.250. *Români* 29.9%. (În comitat, afară de orașul Turda-Mureșului, *Români* 36.8%).

11. *Târnava-mare*: Români 63.366; Unguri 17.214; Germani 63.474. *Români* 42.7%.

12. *Sibiu*: Români 115.170; Unguri 7.154; Germani 50.256. *Români* 66%.

13. *Solnoc-Dobâca*: Români 191.391; Unguri 49.797; Germani 7.799. *Români* 76.1%.

14. *Turda-Arieș*: Români 126.526; Unguri 44.143; Germani 2.086. *Români* 72.8%.

15. *Odorheiu*: Români 2.522; Unguri 120.047; Germani 2.612. *Români* 2%.

În acești 10 ani din urmă, dela 1900—1910 *Românii* s'au sporit cu 101.276 sau 6.76%; *Ungurii* cu 49.932 sau 6.47%. *Germanii* cu 23.815 sau 10.22%; *Evreii* cu 5.880 sau 11.09%.

Comitate cu majoritate românească

avem 9 și anume: *Făgăraș* (90.2%); *Hunedoara* (84.7%); *Alba-inferioară* (78.7%); *Solnoc-Dobâca* (76.1%); *Turda-Arieș* (72.8%); *Bistrița-Năsăud* (69.1%); *Cluj* (68.6%); *Sibiu* (66%); *Târnava-mică* (50.7%).

Comitate cu majoritate unghurească avem 3 și anume: *Ciuc* (85.5%); *Odorheiu* (95.2%); *Mureș-Turda* (57.9%).

Comitate cu majoritate germană nu sunt. Comitatele cele mai germane sunt *Brașov* (31.4%); *Târnava-mare* (42.7%); și *Sibiul* (28.8%).

Mai bine de a treia parte din populație e românească în 3 comitate: *Târnava-mare* (42.7%); *Mureș-Turda* (36.8%) și *Brașov* (35.7%).

Scrisoare din Roma.

Inchiderea unei expoziții. — Din război. — Plecarea ministrului României.

Roma, 19 Decembrie.

(Dela coresp. nostru). — Dumineca trecută, cu concursul unui număr extraordinar de mare de vizitatori, s'a închis una din cele patru expoziții cari au fost la Roma în anul acesta: Expoziția regioanlă.

Se isprăvește anul; se isprăvesc sărbătorile cari s'au făcut la Roma pentru comemorarea jubileului de 50 de ani de unire și rind pe rind, una după alta, se vor închide și celelalte trei expoziții, se va sfârși sărbătorirea și gândul tuturor Italianilor nu va mai fi ocupat decât de războiul care se urmează în Africa.

În Dumineca aceea, par'că într'adins ca să ajute la reușita serbarei, vremea a fost de o frumoasă de primăvară: o Duminecă limpede, senină, caldă, cum dese ori toamna și chiar iarna se vede la Roma, iar lumca s'a grămădit enormă în vasta zonă a expoziției, ajungând la cifra de 60.000 de persoane, cari s'au revărsat ca o mare prin aleele largi, prin pavilioanele minunate.

Din punctul de vedere al italianității, expoziția a fost cea mai importantă, pentru că, fiecare regiune din Italia și-a construit un pavilion, imitând unul sau mai multe din palatele și castelele istorice cari se găsesc în acea regiune, le-a contopit; iar în interior, au produs atât camere cari au un interes artistic sau istoric, cât și opere de artă.

Toate acele construcțiuni au fost făcute de ghips și de trestie, dar așa de bine reproduse, așa de bine imitate culorile și marmorele, încât, vizitatorul rămânea uimit în fața unei așa de minunată reproducere, și doar urma și intemperțiile cari au trecut peste aceste pavilioane, au miat vopselile și ghipsul și au lăsat, acum în urmă, să se vadă pe ici pe colo, adevărul ce se ascundea sub arta imitației.

Cine a văzut pavilionul Venetiei din expoziția din Roma, și cine a văzut Venetia, nu va putea niciodată să uite perfecția cu care a fost imitată marmura palatului, marmură înegrită de secolile cari au trecut peste dansa; iar canalul săpat într'adins lângă acest palat, cu casele venetiene, cu podul, cu gondola, marea iluzia și mai mult.

Asemenea pentru fiecare din celelalte regiuni ale Italiei.

Și totuși, cu toate că această expoziție a fost foarte frumoasă și foarte importantă, foarte puțină lume a venit anul acesta să o viziteze, astfel că, bilanțul general iese cu un mare deficit.

Cauza principală a acestui fiasco, a fost starea sanitară din acest an a Italiei, și exagerările ce s'au făcut în străinătate asupra mersului holerei.

După cum vedeți din telegrame, la Tripoli acum este liniște complectă și aceasta din cauză că în urma ultimelor lupte, arabo-turcii au fost scoși din pozițiile lor și siliți să se retragă la o distanță de 25 kilometri de Tripolis: ultimul atac din jurul orașului Tripolis a fost când Italianii au luat cu asalt Ain-Zara, cartierul general al turco-arabilor, cari, în graba ce au pus în a părăsi

poziția aceasta, au lăsat în mâinile Italianilor și 11 tunuri.

Această regiune este pierdută cu desăvârșire și pentru totdeauna de Arabi, și ea probă că nu se mai gândesc s'o mai cucerească este pe de o parte faptul că nu mai dau nici un asalt, nici nu mai încearcă să se apropie de liniile italiene, iar pe de alta au început o serie de mici atacuri în jurul orașului Benghazi, pozițiune foarte depărtată de Tripolis, pe malul mării.

Însă, de data asta, lucrurile vor merge mai repede ca în trecut, Italianii acum cunosc perfect de bine cu cine au de a face și modul de a combate al inamicului, astfel că nu este nici un pericol.

Vremea rea, vântul și ploile, stânjenesc în parte acțiunea Italianilor, dar cu venirea primăverii lucrurile se vor aranja.

Ieri a plecat din Roma, Excelența Sa d. Dimitrie Nanu, ministru plenipotențiar al României, care a fost transferat la Petersburg. La gară a fost salutat de întreg personalul Legăției Române din Roma, în frunte cu Ex. Sa d. Diamandy, noul ministru, de întreaga colonie română, de consulul Manzi-Fé, de un mare număr din corpul diplomatic din Roma, de atașatul militar al României, de ziariștii din Roma și de corespondenții de ziare române.

Salutările cordiale cu cari a fost întovărașit d. Nanu de conaționali și de prietenii săi la plecare, este un semn de marea simpatie de care s'a bucurat la Roma, precum și de părerea de rău ce lasă cu plecarea sa.

Peste trei-patru luni însă va trebui să se întoarcă, deoarece, în calitate de președinte al Secțiunii Române de Arheologie a Expoziției din Roma va trebui să fie prezent la solemnitatea închiderei secțiunii.

I. T. Alian.

Gronică școlară.

Pentru înfăptuirea cursurilor de analfabeți.

De Traian Mager, inv.

I.

Instruarea analfabeților este o chestie, care trebuie să intereseze deopotrivă pe tot Românul de bine. Suntem și în anotimpul cel mai potrivit. „Neplătiții ostași ai muncii” au mai rupt-o cu greul trudei. Deodată cu prinderea postului de Crăciun și ivirea primilor fluturi de zăpadă, viața sătească și-a schimbat cursul de până aci. Tot mai mult se concentrează în jurul sobei. Seara, după alinatul vitelor, se adună mereu, azi ici, mâne colo, și în jurul focului, la lumina mocnită a unei lămpi stinghere, atârnată în meștergrindă — sfatul se încinge până târziu în noapte. Se vorbește despre: mersul vremii, sămănături, nutrețuri, vite, nevoi zilnice; se spun povești, snoave; se colindă și horește, ori își pun la probă istețimea prin jocuri sociale.

Notați bine: acesta este punctul de plecare pentru întreaga acțiune ce vom a întreprinde și conform acestor „șezători”, să ne întocmim cursurile. Să nu-i facem țăranului adult școala de toate zilele; alta e psihologia copilului și alta a omului în vîrstă. Că școala, are a se întemeia pe psihologia individului, e lucrul cel mai natural. Să ne scoborim în mijocul lor spre a ne convinge, ce-l interesează și astfel, prin ce l'am atrage la școală. Câștigându-i odată interesul, am făcut un bun început, având deja rezultatul de jumătate. Neînțelegerea acestui principiu pedagogic, a fost în mare parte cauza nereușitelor de până acum.

E foarte frumoasă viața noastră patriarhală dela sate în poezie; însă noi totuși am dori-o altcum. Idealul nostru nu e mai mult o țăranime blândă, domoală, cucernică, cap plecat tutror loviturilor; ne trebuie una deșteaptă, conștie de menirea ei, bine pregătită în lupta pentru existență, spre a nu fi surghiunită pe terenuri tot mai puțin fructifere și astfel menită pierzării.

Și toate aceste numai prin puterea slovei se pot ajunge. Prin întrunirile lor, să-i vedem cetind gazete și cărți; după cari chibzuind a exploata în mod mai rațional toate comorile firei și astfel cumpănidu-și un trai mai asigurat, potrivit trebuințelor de azi, să propășească în avutul lor și împreună cu ei întreg neamul. În chipul acesta înțelegem cauza lor, cauza comună a neamului și instruirea analfabeților cea mai sfântă datorie a noastră, a tuturor.

Având în vedere modul cum își petrece țăranul serile de iarnă, după calapodul acelora, să întocmim anumite șezători pentru învățarea scrișului și cetitului. Pentru dezvoltarea interesului față de școală vom ținea conferențe din cercul preocupărilor lui în ordinea cum am văzut-o mai sus. Despre mersul vremii, sămănături, nutrețuri, vite și nevoi zilnice, — aci să se facă și socioata (operațiuni principale, calcularea intereselor etc.) Din gazete se vor ceti: noutăți, povești, poezii și snoave, făcându-i atenți că după ce vor ști ceti, pentru câțiva gologani, câte lucruri bune și de folos nu vor afla înșiși prin foi — exploatandu-se toată ocaziunea de a-i însufleți ventru carte. Interesul acesta frumos l'am văzut la un țăran din Hălmașiu, care deși nu știe ceti, de ani de zile ține mai multe foi, rugând pe cine apucă să i-le cetească. Cântarea unde numai se e, nu trebuie neglijată. Totodată preoțimea e la largul ei, spre a-și desfășura materialul biblic, atât de instructiv.

În ce privește forma externă a conferențelor — nu trebuie ținută prea sus, ci printr'o expunere cât de liberă, să ne coborim la priceperea ascultătorilor și de aci împreună cu ei să ne ridicăm cu încetul. Apoi încă un moment pedagogic de mare însemnătate: să încercăm a introduce metoda acromatică (pe întrebări și răspunsuri), ori cel puțin să-l îmbinăm cu cel narativ. Pentru a ne feri de plictiseală și discipolii vor vorbi. Le dăm drum liber spre a-și exprima părerile și spune pățeniile, ori chiar să-și afirme părerile — neîncercând de a le octroa cu de-a sila pe ale noastre.

La început se va lua numai puțin din scris și cotit și din oră în oră tot mai mult. Să nu încercăm în ora primă a-l da învățat de tot — prin ceea ce îi inspirăm groază de greutatea tainei noi, ci să înaintăm după un plan înainte stabilit. Avem lipsă de un plan general pentru toți prelegătorii și în urmă de unul special al fiecărei școale. Calculăm, cam câte șezători am putea ținea și conform numărului de ore, vom împărți materialul.

Ar fi un mijloc puternic de atracție și ar da multă viață prelegătorilor: o mașină de proiecțiune, schiopicul și mașina de vorbit, gramofonul. Prin aplicarea acestor invenții, nu numai că li-s'ar procura cele mai plăcute și nobile distrații, dar i-am face să se uimească de puterea minții omenești și a învățătorei din carte. Iar rezultatul și pentru noi nu poate fi decât cel mai favorabil.

Pentru ținerea cursurilor e potrivită sala de învățământ; numai cât ne lipsește încălzitul și luminatul. Apoi cărți, reviste, gazete și în urmă puteri de muncă. Astfel deosebit patru factori de o egală însemnătate pentru organizarea cu succes a prelegerilor: Asociațiunea, consistoarele, masa analfabetă și puterile de muncă — cari toți trebuie să fie pătrunși de marea însemnătate a cauzei. Între acești factori, în ori ce permutațiune, să domnească cea mai deplină înțelegere; căci neînțelegerea ori neînsuflețirea uneia sau alteia a fost cauza nereușitei de până acum. Asociațiunea elaborează planul general de muncă, cu multă chibzuință, având în vedere și preceptele pedagogice. Numai după acestea pot veni consistoarele cu cerculare decizând în chestiuni de drept și obligând comitetele parohiale la procurarea mijloacelor de lipsă. Masa analfabetă va da ascultare conducătorilor spre mai bine. Muncitorii vor lupta fără de preget. Repet: motorul întregii mișcări, să fie însuflețirea pe pe întreagă linia, altcum va rămâne numai o încercare frumoasă — pe hârtie.

(Sfârșitul va urma).

O răfuială.

D. Vasile Goldiș, în numărul de azi al „Românului” răspunzând unui articol al dlui Goga scrie între altele:

„...Dacă d. O. Goga nu vrea să fie dintr'un aluat cu noi, ci preferă să fie dintr'un aluat cu dnii Sever Bocu și Iosif Scheopul, dacă nu vrea să fie alături de Dr. V. Lucaciu, Dr. T. Mihali, Dr. A. Vlad, Alex. Vaida, Iuliu Maniu ci preferă să fie alături de mangriștii Miron Grecu, Gheorghe Turicu și Pompeiu Dorea, amicii și aderenții „de principii” ai călugărului Ciorogariu, închinându-se în „bisericuța” lui Iosif Scheopul, e treaba dsale. De gustibus, non est disputandum.

Dacă însă d. O. Goga, în această societate crede că ar avea îndreptățirea să moralizeze lumea, să facă selecționarea valorilor, să intelectualizeze (grozavă vorbă) politica românească, atunci d-sa este jertfa unei tragice sinamăgiri ori voiește să tragă toată „lumea românească pe sfoară.”

Eu nu știu, nici nu vreau să caut din ce aluat sunt acei noi, cu care-i place dlui Goldiș să se asemene, — eu nu-i voi asemăna în nici un caz cu d. Goldiș! — dar când îmi aruncă, și nu pentru întâia oară, acest atac pieziș, care pe lângă infamie mai unește și lasitatea, sunt în drept să caut din ce aluat este format d. Goldiș, ca să-mi pot explica dispresul ce se ascunde în chipul acesta laș în cuvintele sale.

Să-l suupnem deci pe d. Goldiș așa măcar în fugă unei scurte analize, ca să vedem din ce acumulare de energii morale, scoate d-sa acest despreț mândru care-l face să-și dea mereu prețioasa sa persoană drept termen de comparație a valorilor morale și intelectuale în viața noastră publică.

Să-l privim întâi sub raportul politic. Ca om politic e prototipul integrității de caracter și a omului de convingeri. Pe altarul acestor convingeri a adus cele mai mari sacrificii. A suferit temniți, luni, ani de zile, a fost om bogat și a sărăcit, călăuzit de supremul principiu căruia i-a rămas credincios o viață întreagă: „Totul pentru națiune!” Ar fi putut să fie profesor la stat, nu putea însă primi slujbe dela dușmanii neamului, și n'a primit. Contele Apponyi, l'a îmbiat cu postul de secretar de stat. Putea el să primească aceasta din mâna unui conte Apponyi? Nu. Și n'a primit. Ministru nu știu dacă i-s'a îmbiat să fie. Refuza însă la sigur. Minciuna? Calomnia? Nu le cunoaște, cel mult poate din experiența cu alții. N'a mințit, n'a calomniat, nici atunci când acestea îi puteau aduce vre-un folos. Un om la care te poți provoca în toate împrejurările. Cuvântul lui e sfânt. Aceasta pare de altfel a fi chiar materia primă, vorba lui Carlyle, a ființei lui: sinceritatea. O înaltă însușire, care la d. Goldiș îți înlesnește imediat sarcina de a-i deosebi valoarea reală, de valoarea aparentă. Însfârșit un om pe care ți-l poți dori totdeauna, nu numai ca prieten ci și ca adversar. Cald, devotat, și bun ca prieten, loial, onest și drept ca adversar. Asta e o opinie curentă despre d. Goldiș. E drept că rând pe rând și-a cam tradat toți prietenii, căți i-a avut în viață, ceea ce e o indicație destul de sigură că-i va trala și pe cei cari îi va mai avea, nu cumva să vă pripiti însă judecata: îi jertfia pentru binele public. Căci binele public mai presus de toate. Mai presus și de prietenii.

Ca inteligentă, foarte complicat. O inteligentă, vie, scăpărătoare, largă, spontană, științifică. Nu e o inteligentă a potrivelii, a tertipurilor, a șurupurilor. Om cu o vastă suprafață, este tot atât de adânc. Orator, — distins. Scriitor, — și mai distins. Discursurile sale din Cameră sunt toate pătrunse de acea notă a intransigenței viguroase, care este caracteristica firilor alose. De câte ori și-a ridicat cuvântul, totdeauna a stărnit furtună, era omul cel mai dușmănit în Cameră. Alții se mai potriveau împrejurărilor, câte-o adulațiune la adresa lui Apponyi, doamnei Apponyi care privea de pe galerie, câte un cuvânt despre „unitatea națiunii maghiare”, câte un discurs despre

DAJKOVITS E.

Atelier de fotografii artistice,
— — de primul rang. — —
ORADEA-MARE, Palatul Sas.

Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noul în mărime naturală expuneri de obiective speciale pentru intercuri acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate Atelierul se află exclusiv numai în Palatul Sas

alcoholism, despre creșterea gândacilor de mătase, la dânsul nimic, numai intransigență de idei, forță, vervă și neînduplecare. Mai ales în raporturile cu renegații neamului a fost de o exemplară strășnicie. Când unchiul său Iosif Goldiș, tradase ca Mangra azi partidul național, el fu cel dintâi, care rupse ori ce legături cu dânsul și ca un nou Brutus, l'a executat. Ce-i drept mai târziu a votat cu dânsul la alegerea de episcop în Arad, dar numai după ce a primit asigurarea că va lucra pentru partidul național. Cu Burdea n'a voit să stea niciodată de vorbă, alții, au băut „per-tu” cu Șegheseu, l'au numit „regeneratorul neamului”, dânsul i-a străpuns totdeauna cu privirea sa fulgerătoare de dispreț și osândă. Cu Mangra, ce să mai spunem. O știu toți.

Ca scriitor, e de o absolută valoare. E istoric, de specialitate. Un scaun în Academia Română îl așteaptă cu siguranță. Deschizător de căi noi în cercetările istorice, a creiat metode nouă și mai ales originale de investigație științifică. Chiar și pe urma acestei activități științifice ne-am putut alege cu o mândrie specifică: un renumit istoric ungar, Mangold, a fost dovedit cu o neonestitate literară, plagiându-l pe d. Goldiș. Câtă autoritate științifică și morală nu ducea un astfel de om în parlamentul unghurese. — O extraordinară bogată activitate mai are risipită prin publicațiile periodice. Vreme de mai bine de un deceniu câte articole cu *răsunet* vedeau lumina în „Tribuna Poporului” și în „Tribuna” și nu erau *iscălite*, toate erau ale dlui Goldiș. Dar priviți-i activitatea prodigioasă ce o desfășoră de un an de zile, de când e *director* la „Românul”. Fiecare zi cu articolul său luminos, elocuent, adânc și științific.

Viața sa privată, — la el s'ar potrivi mai bine vorba, că e de cristal. Se poate spune că aceasta este partea lui cea mai tare. Este curătenia în saș. În Brașov, cât a stat profesor, a trăit ca o călugăriță, în Lipova ca o muncenită. N'a fost stălp de cafele, n'a petrecut nopțile la cărți, n'a rămas dator nici-odată nimănui, n'a nenorocit femei, nu-l ajung blestemele mamelor nenorocite, sau în fine a cărui viață e o adevărată simfonie intimă, care răsună pe toate strunele, când încerci să le încordezi. Un astfel de om împraștie în jurul său o atmosferă de neînchipuită austeritate morală și are neapărat toate atribuțiile posibile de a face pe *moralizatorul* societății.

Din orice perspectivă l'ai privi, îi găsești desăvârșirea. Ia de pildă sentimentul desinteresării, până la ce limită îl știe împinge. A slujit 15 ori 16 ani ca profesor în Brașov. Chemat la Arad, de interese superioare de a organiza Aradul și a determina aici un curent de muncă culturală, el nu progetă să-și lase postul și pe când altul, ar fi cerșit atestate medicale că e bolnav, neputincios, el renunță la o pensie, pe care ar putea-o câștiga pe aceasta cale și care ar însemna a frustra modestele venituri ale școlărilor din Brașov și vine la Arad, unde unchiul său, episcopul Goldiș, îi face numai decât a da o s personal, ceace n'are nici unul din asesorii mai vechi în ani de slujbă, renunță firește și la acesta, căci nu-l poate primi fără a aduce o jignire altora și mai ales o știrbire reputației sale de om puritan și inaculat.

Un capitol i-s'ar cuveni activității sale neobosite și rodnice în fruntea Asociației culturale din Arad și pe celelalte terene bisericesti, școlare și fondationale dar mai ales pe terenul stăruințelor titanice ce a depus pentru încheierea societății și pentru pacea și iubirea frățească între oameni, de care e neapărată nevoie ca să poți munci în tăcere și să crezi și să adânciști simțămintele și așezămintele naționale. Dar asta nu pot intra în cadrul modest al unui articol.

Gloria cea mai mare apoi, pe care istoria o va lega de-a dreptul de numele-nu, este, cea pe care și-a câștigat-o anul trecut la „Vas”, data istorică, dela care începe noua viață a partidului național. Acest fapt chiar singur îl învrednicește la recunoștința posterității.

Plămădit dintr'un asfel de aluat care poartă în sine întreg titlul de nobleță, aluat extrafin, subtil și rafinat, îmi zice și eu că d. Goga face înr'adevăr rău, că nu vrea să fie dintr'un aluat cu domnul Goldiș și preferă să fie dintr'un aluat cu — mine. Mi m'ai spusese cam acest lucru dlui Goga și d. Vaida că nu-și știe alege prietini d-sa și-a știut alege unul, care i-a și dat mandat. În politică nu te suie nici talentul, nici vrednicile, nici de cele mai multe ori meritul. În po-

litică te suie o favoare a momentului, de multe ori iscusința în alegerea prietinelor, înșfârșit o mulțime de alte circumstanțe.

Eu din toate aceste glorii n'am nici una. Om cu greșeli, cu păcate, care am făcut în tinerețile mele și, câte-odată, nu mă sfiesc a o mărturisi, îmi place să fac și azi, chefuri, care am jucat, azi nu mai joc, și cărți, care am făcut, și asta singur o regret, și datorii, căci a trebuit mult să gem până ce am putut să le plătesc, — cu învoce toată bunăvoința semenului meu pe scama bietelor mele tinerețe. Căci ele îmi sunt scormonite acum de judecătorii mei neindurați și fără prihană, ca d. Goldiș și consotii. Și dacă mai pot avea și un alt regret, e că observ în clipele astea că vorbesc și eu de tinerețele mele ca despre ceva ce a fost. De asta îmi pare mai rău. Căci mă le iubesc cu toate neajunsurile și smintelele lor. Nu s'nici membru în comitet, nici deputat, nici fruntaș, dintre cei dintâi. Pe urma muncii mele grele și ingrate, ce săvârșese cu tot idealismul ce mi-a mai rămas, nu pot răsări asemenea gloriei. Și dacă n'aș fi atât de calomniat și de ponegriț de d. Goldiș și consotii, cum sunt, mi-aș închipui că n'am nici una. Asta una însă o am. Și bănuiesc că asta-l va fi îndemnat și pe d. Goga să mă prefere pe mine.

Arad, 23 Decembrie 1911.

Sever Bocu.

INFORMAȚII.

ARAD, 23 Decembrie n. 1911.

Fondul universitar Carol. Din Iași ni-se scrie: Senatul universitar din Iași întrunindu-se, a discutat chestia privitoare la întrebuintarea venitului din fondul de 300 mii lei, donat universității din Iași de M. S. Regele.

În cele din urmă s'a hotărât următoarele:

S'au creat 35 burse de câte 50 lei lunar. Bursele vor fi repartizate astfel: câte 10 la facultățile de medicină, științe și litere; 5 burse la facultatea de drept.

Bursele se vor plăti 9 luni pe an, dela 1 Oct. până la 1 Iunie.

— **Spargere la „Patria”.** Am înregistrat zilele trecute, pe baza informațiilor foilor unghurești, încercarea de furt dela banca „Patria” din Blaj. „Unirea” publică azi următoarele amănunte:

„Spărgători străini au intrat Sâmbătă noaptea în localul institutului „Patria” din Blaj, au descuiat cu cheie falsă ușa dela intrare, au spart ușa de fier și casa și au cerat să ieie banii și hârțile de valoare. Fiind surprinși au fugit lăsând totul pe masă: bani, hârții și instrumente. Dimineața au fost prinși într'o crișmă din Cisteiu. După multe codiri au recunoscut faptul. Amândoi aveau pașapoarte grecești în regulă. Un al treilea, care i-a adus la Blaj a plecat deja noaptea cu trenul, — zice-se — spre Budapesta. Acesta ar fi să fie Român și consotii lui spun, că-l cunoșc sub numele de domnul Dumitru. Luni la amiazi spărgătorii au fost și ei transportați la Pesta”.

— **Frac și redingotă.** Din Cassel se anunță: În Camera deputaților din marele-ducăt Hessen, zilele trecute a avut loc o discuție interesantă. S'a gășit anume un deputat care să propună democratizarea acestei instituții prin casarea hotărârii care îi obligă pe deputați și stenografi să se prezinte la ședințele Camerei — în frac.

S'a înscins o discuție agitată care s'a sfârșit cu izbânda parțială a propunătorului: s'a admis pentru ședințe pe lângă frac și redingota.

— **Știre literară.** Numărul de Crăciun al „**Coșinzenii**”, revistă literară ilustrată, ce apare în Orăștie (Szászváros), se trimite ca număr de probă, gratuit tuturor, cari îl cer până în 30 Decembrie n.

— **Cum își bat joc de sărbătorile noastre.** Cetim în „F. Pop.” din Sibiu: În ziua sfinților arhangheli Mihail și Gavriil, notarul cereual din Botesti (Bănat) a chemat peste o sută de credincioși români la pertractări, așa că aceștia nu s'au putut duce nici să asculte sfânta liturghie, nici să serbeze praznicul. Unii mai bărbați au protestat, dar notarul le-a răspuns cu obraznicie, că n'au decât să lipsească, că judecata se va aduce și în lipsa lui.

Legca cere, ca sărbătorile confesionale să fie

respectate. Se înțelege, că negăsind împotrivire, ori ce venetic leșinat, care a pus slănină de pe spinarea Românului, își bate joc de noi. Dar lucrul nu trebuie lăsat baltă, ci în contra notarului trebuie făcută arătare la autoritățile mai înalte.

Și în cazul acesta se dovedește de nou păcatul de moarte, pe care-l fac Românii când suferă cuinul străin în casa lor.

— **Impotriva băncilor românești.** Din Cluj ni-se scrie: Consiliul comunal al orașului nostru discutând chestia importantă la cari bănci să se depună banii orașului, — a exclus din șirul acestor bănci banca românească „Economul”... Nu pentru că n'ar fi un institut financiar solid, — ci fiindcă e bancă românească.

— **Anarhismul bulgar în Macedonia.** Ambasadorul turc din Sofia a comunicat în mod confidențial că s'au format noi bande bulgare anarhiste, cari au trecut frontiera Macedoniei spre a săvârși atentate cu dinamită.

Valiul din Salonic a comunicat aceasta autorităților din interiorul provinciei, atrăgându-le atenția să vegheze asupra siguranței publice.

Printre mohamedanii din vilaețul Cossovo, cari până acum se înarmau în secret, se distribuie în public arme și muniții.

S'au distribuit arme și printre mohamedanii din împrejurimile Salonicului.

— **Războiul italo-turc. — Spre pace!** Agitația popoarelor din Balcani, teama puterilor învechinate, ce privire la isbucirea unui conflict în Balcani au determinat guvernele Austro-Ungariei și Rusiei, să ia o atitudine mai energică la Roma și Constantinopol, pentru încheierea unui armistițiu, care ar aduce începutul negocierilor de pace. Cu toate că intervenția de până acum n'a adus nici un rezultat pozitiv, se crede totuși, că acțiunea începută de monarhia noastră și Rusia, și împărțită și de Germania va hotărî guvernele țarilor beligerante la încheierea păcii. Italia a și dat dovadă despre intențiile sale pașnice, renunțând la acțiunea maritimă contra Turciei europene.

— **Ce face speculația.** În vederea ridicării unei universități la Dobrițin, jidani veșnicii speculanți, au început să facă „gheșefturi” cumpărând terene, pe cari apoi să le vândă cu preț îndoit, universității, pentru clădire. A fost atras de aceste speculațiuni și directorul școlii primare jidovești, un Adolf Abeles, care a cumpărat o casă, cu gând la vânzare cu câștig. N'a avut însă noroc. Cumpărată odată n'a mai putut-o vinde. A trebuit dar ca să se scape de ea, să o vândă sub prețul cumpărării, cu mare pierdere. Noul proprietar însă, tot speculant și el, a avut noroc. A vândut-o la altul cu un câștig mare de 20 mii coroane. Al treilea proprietar iar a vândut-o tot cu câștig. Chiar și al patrulea proprietar a încasat o sumă de vre-o 5000 cor. câștig curat. Norocul acestor noi speculanți la măhnit mult pe Abeles. La întâia vindere s'a îmbolnăvit greu. Cum tot să câștige numai el să piardă. Gândul acesta îl urmărea zi de zi, căuzându-i accese de nervi. Ajunsese rău de tot. Intr'un acces a alergat la o cafenea, a scris câteva rânduri pentru familie, apoi și-a tras un glonț de revolver în tâmplă. A murit îndată. Nu mai putea suporta durerea, ce-l urmărea pentru norocul altora.

— **La fondul Dr. D. P. Barcianu** pentru ajutorarea sodalilor (calfelor) fără de lucru al Reuniunii meseriașilor sibieni au mai dăruit: Ioan Comșa, invățător (Bruiu) 20 bani, Ioan Popa, paroh (Vidacutul-rom.), soția sa Iuliana n. Lupea și copiii lor: Anastasia, Virgil, Mărioara și Letitia, cor. 1.20; Visarion Iacob, măestru frânzelar, 20 bani; Ioan Sueiu, inv. pens. (Măgărei), în amintirea ginereului său † parohul Ioachim Trifu (Verdu), 1 cor.; Florian Bologa, paroh (Marpold), 32 bani; N. Grecu, președintele „Societății pielarilor din Porești”, 80 bani; Valeriu Flirian, preot (Racovița), 20 bani; Romul Todea, din prilejul căsătoriei Dr. R. Pașca (Câmpeni) cu d-șoara Armida Popescu (Sibiu) 10 cor. și Vic. Tordășianu, prezid., 10 bani.

— **Un remediu contra tifosului.** În ședința Academiei de medicină din Paris a provocat mare senzațiune comunicarea profesorului Chantemesse despre vaccinarea preventivă contra tifosului abdominal, printr'o triplă injecție de bacili ai lui Eberth, în doze din ce în ce mai mari.

În ultimele 18 luni profesorul Chantemesse

și colaboratorii săi au vaccinat după metoda de mai sus 23.000 persoane la cari s'au constatat de atunci numai 11 cazuri de tifos, cari au putut fi vindecați.

Statele-Unite au mobilizat 15.000 oameni din statul Texas, împotriva Mexico-ului.

Timp de 5 luni, trupele vaccinate în mod preventiv după metoda profesorului Chantemesse, au stat pe câmp, și în tot acest interval s'au ivit numai 2 cazuri de tifos abdominal, cari au fost vindecați.

Profesorul Chantemesse declară vaccinarea aceasta ca o foarte importantă măsură preventivă, care mai ales la trupe e indispensabilă atât în timp de război cât și în timp de pace.

— „Români, apărați-vă frumsețea patriei voastre”. Sub titlul de mai sus ziarul „Bukarester Tagblatt”, publică un articol, pe care l-a primit dela judecătorul Dr. Schütze din Rostock (Germania), un bun amic al României, pe care a vizitat-o în anul 1908.

Dr. Schütze povestește că cu prilejul unei vizite pe care a făcut-o în localitatea Schlukenau din nordul Boemiei aproape de granița Saxoniei, a văzut pe un cărciumar care era și bărbier, ocupându-se în timpul liber cu împăierea paserilor, al căror număr era enorm. Din pricina acestei industrii, ținuturi întregi din Germania au fost pustiite de paseri, astfel încât guvernul german s'a văzut silit să aleagă legi severe pentru ocrotirea paserilor.

Lată ce zice între altele Dr. Schütze:

„Ce vă privește pe voi, românii, toate aceste? Intocmai ca și pe noi. Țara voastră este frumoasă și atât de bogată în comori naturale, după cum a fost odinioară țara noastră. Păziți-vă ca să nu vă meargă ea și nouă! Ce credeți, de unde și furnizează cărciumarul Schlukenau marfă? Din Germania nu, căci ea este pustiită, asemenea nici din Austria. El le primește din Ungaria și mai înainte de toate din România.

Așadar frumoasa voastră țară este pustiită, pentru ca să servească lăcomiei.

Omul acesta din Schlukenau are sute de tovarăși. Vom încerca pe omul acesta să-l convințim prin acordare de premii, ca să renunțe, la acest comerț de pasări, cel puțin cu cele mari și superbe. El a făgăduit. Ajutați-ne și voi, alăturându-vă la societatea noastră „Bund Zur Erhaltung der Naturdenkmale aus dem Tier und Pflanzenreich, Walter Beneke, Berlin S. W. 29. Gneisenaustrasse 102.

Voi însă să cereți, Corpurilor Legiuitoare ca să interzică exportul animalelor și mai cu seamă al paserilor, a căror existență este periclitată, ca să pună biruri pe vânzătoare fără sens, căci fiecare „fiară” este și folositoare; cele mai multe aduc mai mult folos decât pagubă. Faceți societăți pentru ocrotirea țării voastre și bazați-vă mai cu seamă pe ziarele voastre, ca să răspundească aceste mari idei. Adresați-vă societății noastre din Berlin; sub adresa de mai sus”.

— **Monumente romane în Tripolitania.** Pe câmpul de luptă dela Ainzara, la marginea desertului armata a descoperit rămășița unei biserici romane care prin forma și vechimea ei constituie un monument de mare importanță pentru studiul arheologiei. În zidul clădirii s'au descoperit o multime de monete romane cu efigia lui Septimiu Sever.

— **La fondul Episcopul Nicolae Popea** pentru masa învățăceilor meseriași, al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, la stăruința dlui Laurențiu Nemeș, pantofar, găsimu-se în Rok Falls II (Nordamerica) au dăruit: Iosif Unechiu (originar din Orlat), Augustin Iosivaș și L. Nemeș (orig. din Sibiu), câte 2 cor.; Nic. Vermeșan (orig. din Mag), Achim Bogorim și Nic. Adam (orig. din Oena Sibiuului), câte cor. 1.23 și Vasile Tarcea (orig. din Mag), 1 cor. La același fond au mai

dăruit: Dr. Aurel Crăciunescu, prof. sem., 50 bani; Trandafir Dragomir, paroh (Arpașul inf.) 1 cor.; dna Maria Penciu n. Popea (Hațeg), în amintirea zil. onomastice a preaiubiților săi soț și frate Nicolae Penciu, fost jude r. și Nicolae Popea, fost episcop în Caransebeș, 10 cor. și Vic. Tordășianu, prezident 10 bani, iar din lădița învățăceilor s'a ridicat cor. 9.01. La legatul Victor Petrișor al acestui fond pentru ajutorarea copiilor din Veștem, aplicați la meserie, mama decedatului, dna Petrișor, a plătit rata a 2-a de 20 cor.

— **A VI-a serată literară.** Duminică seara 24 Decembrie, se va ține a VI-a serată literară a muncitorilor români din Arad cu un program bogat. Conferență, declamațiuni, arii muzicale din violină și flaut. Serata se va ține ca de obicei în sala mică dela „Mileniu”. Intrarea liberă. Participanți sunt rugați să vină în număr cât de mare.

— **Dare de seamă.** La concertul corului bisericesc din Budapesta aranjat la 25 Noembrie a. c. au binevoit a suprasolvi următorii domni și doamne: D. Dr. Iosif Gall 100 cor., d. Serb și d. A. de Mocsonyi 50 cor., I. P. S. Sa Ioan Meșianu metr., d. Gh. Derussi consul. I. de Pușcariu, d. Dr. Gh. Pop de Băsești, d. Dr. T. Mihali dep., d. T. Muntean preot în Delinești 20 cor., P. C. Sa (Ghen. Bogoeviu protosincol 14 cor., I. P. S. Sa Filaret Musta vic. ep., d. Gh. Sida 12 cor., d. I. Georgia protopop în Borșineu, d. Dr. Gh. Dobrin adv. d. I. M. Roșu adv., d. Dr. L. Tămășdan adv., d. Dr. A. Vaida dep. diet., d. Dr. P. Pentia adv., I. P. C. Sa Augustin Hamșea, d. S. Brinzei, d. I. Pitișteanu, dna H. Maniu, dna I. Zomborean 10 coroane, Dr. Gh. Bilascu med., I. Canidachi, N. Brinzei și M. Gh. Rădulescu farm. 8 cor., D. Dr. Gh. Popu jud. la Curie, dna E. Hornoiu, d. A. Paul, d. I. Mezei jud. pens. la Curie, d. Gh. de Matuska, Casa de păstrare din Sasca câte 5 cor., Dnii D. Birăuțiu, I. Noaghea, C. Popescu, P. Ionașiu și Societatea universitarilor sârbi câte 5 cor., dnii Dr. L. Lința, Dr. T. Babes, N. Bojinca câte 4 cor., dsoara Nina Papp (Beiuș), dnii I. Petra, T. Popoviciu, A. Husari, Dr. Benghis câte 3 cor., d. N. Dumitreanu 2 cor., d. I. Tat și d. V. Tirnea 1 cor., Societatea stud. tehnici 50 coroane. Ulterior am mai primit dela d. Br. Duka G. de Kádár 20 cor., iar dela d. A. Sequens prof. teolog în Caransebeș am primit ca donațiune 2 copii de d-sa: „Liturgia sf. Ioan” și „Ingerul”. Au intrat cu totul 1091 coroane. S'a spesat 812 cor. 90 fil. Venitul curat a fost: 278 cor. și 10 fileri.

Primească toți aceștia expresiunea deosebitelor noastre mulțumiri pentru distinsul lor sprijin, care ne încurajază la o activitate cu mult mai intensă în viitor și pe care cu deosebită satisfacție îl privim ca o consacrare a procedurii noastre ireproșabile și mai presus de toate naționale.

Mulțumim deosebit tuturor aceluia cari cu autoritatea lor ne-au ajutat mult la menținerea disciplinei, care trebuie să ne călăuzească întru toate. Indesebi patronului Dr. Iosif Gall. Totodată mulțumim dnelor Hortensia Popescu-Birăuțiu, Gabriela Ionescu, domnișoarelor Delia Popu, Aurelia Murariu, Georgina Roșu și Genia Munteanu, dlui C. Olariu și tuturor aceluia cari cu atâta amabilitate și-au oferit prețiosul concurs și n'au cruțat nici o osteneală pentru reușita bună a concertului.

Dr. Liviu Lința, președinte.

— **x Seminarul juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farakas** (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului juridic, e de dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațională.

— **x Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rákoczy**, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

— **x Adolf Nadler**, fabrică de oroloage pentru turnuri, Budapesta VIII. str. Prater 2. O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați liferează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele liferate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

EGONOMIE

Lipitorile emigraților în America.

Asupra nenumăratelor și neomenoaselor exploatări, la cari sunt expuși emigranții din America din partea bancherilor și notarilor publici s'a scris din când în când și în ziarele noastre. Se ureă la milioane de dolari sumele pierdute pe calca acestor bancheri și notari și la sute de mii numărul aceluia, cari au fost și sunt storși de aceste lipitori ale emigraților americani.

După o statistică publicată în o revistă de specialitate maghiară, din partea unui corespondent al ei din New-York sumele cu cari au fost păgubiți în ultimii 15 ani numai emigranții din Ungaria din partea bancherilor din America se ureă la cel puțin 200 milioane dolari sau 1000 milioane coroane. Singur în anul expirat pierderile cunoscute se ureă la aproape Cor. 1,200.000 dolari sau 6 milioane coroane.

Numărul bancherilor cari speculează la banii câștigați de emigranți în fabricile și minele americane se ureă la mai multe sute. Și toți aceștia pot manipula în dragă voie și fără nici o responsabilitate morală sau materială mai serioasă. Bancherii aceștia, în cea mai mare parte a lor lipsiți de avere, nu numai că socotesc taxe horrende pentru munca relativ mică, ce o au cu expedierea banilor în patrie, dar și întârzie de regulă cu expediția, fiindcă întrebuințează banii încasați pentru scopurile lor proprii de speculă. Aproape nu există în Statele-Unite localitate cu emigranți din Ungaria, unde să nu se afle și un bancher ungar. Căci deschiderea unei bănci în America nu cere nici o cualificație. În unele state, ce este drept, se recere depunerea unei cautiuni de 5—10—50 mii dolari, dar aceasta servește de cele mai multe ori numai pentru seducerea bieților oameni neștiutori și creduli. Garanția aceea nu trebuie depusă în bani gata sau în efecte, ci în forma unei cavenții sau bond cum se zice în America. În Statele-Unite sunt număroase societăți, cari pentru sume frumoase depun bucuros bond-uri, speculând așa, că chiar și în caz când bancherul ar fugi, dela societate se poate protinde despăgubire numai prin proces intentat de cei păgubiți. Iar pentru proces trebuie avocat, care în America este foarte scump, încât oamennii, deja despoiați de averea lor cu greu să hotărâse să mai facă nouă cheltuieli cu procesul.

Sunt ce este drept și bancheri onești și serioși în America; în general însă din punct de vedere juridic nici unul din acești bancheri nu este vrednic de încredere, fiindcă întreprinderea sa nu stă sub nici un fel de control legal, iar garanția oferită în formă de bond se poate întrebuința pentru acoperirea eventualelor pagube numai, dacă fiecare păgubit își validează prin proces drepturile față de societatea de bond. Este evident că bancherii fac speculă cu banii emigraților în diferite întreprinderi, la bursă etc. Dacă specula reușește sunt toate în bună ordine, dar dacă se pierd banii bieților emigranți bancherul simplu dispăre și emigrantul poate plânge după banii pierduți.

Tot astfel sunt și notarii publici din America. Este o mare greșală a poporului emigrat în America că trăiește în credința, că notarii publici regești dela noi, cari sunt cualificați pentru acest post. În America pentru a putea fi notar public nu se cer nici cunoștințe juridice și peste tot nici un fel de cualificație; este de ajuns dacă concurentul știe ceti și serie și și-a câștigat cetățenia americană. De aici provine apoi că numărul notarilor publici cari funcționează în America este legion. În anul 1909 au fost singur în New-York 26.000 de notari publici, între cari comercianți, păpușari, bărbieri, proprietari de institute de pompe funebre, măsurari, lăcătuși, birtași, bancheri, agenți, tipografi ect.

Dacă vrei să-ți cumperi ghetete solide și bune, pălării, albituri și mănuși moderne, cu preț moderat, atunci adresează-te numai la prăvălia cea mai mare din Bihor alui

Mannhardt Jenő mai înainte **Leitner Lázár**, Nagyvárad, Zöldfa-utca Nr. 13.
Cine ne păr'tnește pe noi și noi îl păr'tinim!

În sensul legii adică notarii publici nu sunt îndreptățiți decât a documenta identitatea subscriserilor de pe contracte, acte oficiale și pe declarații făcute sub jurământ. Alte lucrări, aparținătoare sferei de competență a avocaților și notarilor publici regești, nu le-ar fi permis să îndeplinească; se îngrijesc însă ca poporul să creadă că funcția lor este egală cu a notarilor publici de acasă în fapt însă îi exploatează în modul cel mai barbar, încât — nu există nici un soi de înșelăciune, pe care să nu-l practice notarii publici din America.

Singuraticile state deja de multă vreme caută căi și mijloace pentru reglementarea notarilor publici; în unele state se cere calificare și s'a redus numărul lor; consulatele Austro-Ungare încă fac tot pentru pedepsirea abuzurilor comise de notarii publici. Mai bine pot însă feri poporul de mrejele primejdioase ale bancherilor și notarilor publici din America organele noastre de publicitate și toți acei cari au prilej a veni în atingere cu poporul, luminând pe cei emigrați sau cari se pregătesc a emigra în America, precum și pe rudeniile, prietenii și cunoștii emigranților ca să se ferească de bancherii și notarii publici din America și să nu se lase înșelați de ei.

Mult ajutor și bune sfaturi va putea da în direcția aceasta emigranților Români din America noua filială a „Albinei”, ce se va deschide în curând în New-York și care va avea în toate centrele cu emigranți români mai numeroși, oamenii și legăturile ei de cea mai doplină încredere. „Revista Economică”.

POȘTA REDACȚIEI.

Chereluș-Cluj-Mărcuța. De ce nu răspundem la somările din „Românul” în chestia articolului nostru „Consecvența în materie politică”? Articolul nostru a apărut la 5 (18) Septembrie 1910, somarea n/șe adresează la 3 (16) Decembrie 1911... Vom răspunde deci și noi la anu... când va răspunde și d. Dr. Teodor Mihali la somările ce i-le-am adresat. Dacă vom ținea și atunci de cuviință să răspundem la... fleacuri.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Demetriu Mărginean, Vârmeză. Am primit 5 cor. abonament până la finea anului 1911.
Gavril Selegian, Timișoara. Am primit 7 coroane abonament pe quartal IV. 1911.

Dr. Gheorghe Crăciun,
fost extern la spitalele din Paris, consultă
pentru boalele urinare-sifilitice.
Injecții cu preparatul »Ehrlich 606«
Temesvár Erzsébetváros,
Bégabalsor 5.

BIBLIOGRAFII.

Către cetitorii revistei „Luceafărul” N-rul 24 al Revistei „Luceafărul” aduce următoarea informație despre viitoarea formă a revistei:

Revista „Luceafărul” dela 1 Ianuarie 1912 începe o nouă viață. Munca de un deceniu, desfășurată pentru răspândirea culturii și a literaturii în sânul popoului nostru, vrea să și-o sârbeze prin inaugurarea unei activități mai largi și mai rodnice. Călușii de principiu că o revistă trebuie să se nizuiească mereu spre deservărire, n'am cruțat nici o jertfă ca „Luceafărul” dela 1 Ianuarie 1912 să poată apărea în condiții mult mai superioare, ca până acum. Din revistă bilunară, s'a făcut revistă săptămânală, prin urmare în loc de 24 numere, cetitorii vor primi în viitor 52 de numere pe an. Mărimea și forma externă a revistei va rămânea neschimbată, va avea deci aceeași înfățișare frumoasă ca în trecut. Voind să facem din revista „Luceafărul” o oglindă, în care să se resfrângă toate manifestările vieții noastre publice, în viitor va apărea ca revistă pentru literatură, artă și politică, și va trata toate chestiunile la ordinea zilei, cari sunt hotărâtoare pentru trezirea la conștiință și pentru întărirea națională a popoului nostru. „Luceafărul” nu va fi, deci, ca până acum, numai revistă beletristică, ci va fi o revistă culturală-politică, în care se vor pune probleme din diferitele ramuri de activitate și așume: va trata în studii și articole, chestiuni din viața noastră bisericăască, școlară, economică, socială, literară, artistică, politică și științifică. Pentru toate aceste ramuri revista noastră a reușit să grupeze în jurul ei mai mulți specialiști. Pentru ca revista să fie mereu sprijinită și controlată în activitatea ei s'a pus sub conducerea unui comitet de redacție din care fac parte următorii: Directorul Octavian Goga, I. Agărbiceanu, Dr. Tiberiu Brediceanu, Dr. Constantin Bucsan, Al. Ciura, Dr. Silviu Dragomir, I. Enescu, Aurel Esca, Dr. Onisifor Ghibu, I. Lăpădatu, Dr. Ioan Lupș, Gh. Popp, Dr. Pavel Roșca, V. Stanciu, Lazar Triteanu și Redactorul Octavian C. Tăslăuanu.

Pe lângă acești membri ai comitetului de redacție, revista „Luceafărul” are următorii colaboratori: D. Anghel, Andreiu Bărseanu, Zaharie Bărsan, G. Bogdan-Duică, Dr. Ioan Borcia, Al. Cazaban, Harie Chendi, Ioan Clocărlan, Virgil Cioflec, D. N. Ciotari, Otilia Cosmuța, Maria Cuntan, Victor Eftimiu, Elena Farago, Emil Gârleanu, Ion Gorun, A. Herz, Constanța Hodos, St. O. Iosif, Eugen Lovinescu, Corneliu Moldovanu, Dr. G. Murnu, Dimitrie Nanu, V. C. Osvadă, I. Paul, Cincinat Pavelescu, H. P. Petrescu, Ecaterina Pittis, Dr. Sextil Pușcariu, G. Rotică, Mihail Sadoveanu, C. Sandu-

Aldea, M. Săulescu, M. Simonescu-Rimniceanu, V. Sorban, I. U. Soricu, Victor Stanciu, Caton Theodorian și Alexandru Vlahuță.

Cu ajutorul acestor colaboratori și a altora, cari ne-au făgăduit sprijinul, revista „Luceafărul” va fi una dintre cele mai bune reviste românești. Ea va avea, pe lângă partea literară bogată și aleasă și pe lângă articole de îndrumare culturală, literară și politică, următoarele cronici: bisericăască, școlară, economică, literară, artistică, istorică, din România, dramatică, politică, socială, științifică, filozofică și altele. Aceste cronici se vor succeda număr de număr, așa că revista „Luceafărul” va fi foarte variată în informații privitoare la întreaga mișcare a vieții culturale dela noi și din străinătate.

Pe lângă acestea va da în fiecare număr câte un a-daus artistic fie în colorii, fie în reproduceri simple, iar pe pagina ultimă va publica caricaturi și cronici ve-sele, pentru distracția cetitorilor.

O revistă în asemenea condiții nu a mai apărut la noi de aceea suntem încredințați că publicul o va primi cu un adevărat entuziasm.

Pe lângă marile îmbunătățiri ce le-am făcut, prețul abonamentului s'a ureat numai cu patru coroane pe an. **Abonamentul va fi deci următorul: În Austro-Ungaria: 1 an 20 cor., 6 luni 10 cor. Pentru preoții, învățătorii și studenții: 1 an 16 cor., 6 luni 8 cor. În România și străl-nătate: 1 an 25 cor., 6 luni 13 cor.** Prețul unui număr: 40 bani (în România 50 bani).

Apelăm la toți sprijinitorii culturii românești să caute a răspândi revista „Luceafărul” în cercuri cât mai largi. Ceice vor plăti abonamentul pe întreg anul 1912 până la sfârșitul lunii Ianuarie 1912, au dreptul la premii, pe cari le găsește înșirate pe coperta revistei.

Redacția și Administrația.
Sibiu (Nagyszombat) Str. Șaguna Nr. 6.

N. Zaharia

Tipuri sociale. Intrigantul. Arivistul politic. Parazitul politic. Nihilistul intelectual. Arivistul literar. Funcționarul arivist. 4 cor. 1.50, ed. de lux cor. 2.50 + 10 fil. porto.

La Librăria „Tribunei” se află de vânzare pe anul 1912: De toate și din toate pentru popor sau **Cartea Neamului** cuprinzând: Date istorice. Tradițiunile. Credințele și datinele popoului român, — aranjate lunar. Literatură și Calendar. Intocmit și mult adăugat de E. Elefterescu 4 2 cor. + 20 fileri porto, recomandat 45 fileri.

Biblioteca parohială Nr. 1. P r e d i c e l e ținute la Metropolia din București de Metropolitul Antim Ivi-reanul. (1079—1716). Ediție nouă 4 1 cor. + 10 fil. porto.

Dumitru Alexiu. Creșterea paserilor domestice 4 1.50 + 10 fileri porto; D. Alexiu. Cultura legumelor (ed. II-a) 4 2.75 + 10 fileri porto; D. Alexiu. Cultura arborilor roditori 4 2.25 + 10 fileri porto. (ed. II-a).

care sta tăcut alături de el, el își puse calul în mișcare și dispăru în ulicioară.

XVIII.

Din Smolensk, trupele rusești urmară să bată în retragere, urmărite de-aproape de francezi.

La 10 August, regimentul comandat de prințul Andrei o porni pe drumul mare, aproape de Lyssigori, de mai bine de trei săptămâni căldura persista, fără o picătură de ploaie. În fie-care zi se vedeau pe cer nori creți, dar spre seară ei dispăreau și soarele apunea într-o brumă roșietică. Din fericire, în timpul nopții pământul era înprospătat de rouă. Griul, care nu fusese secerat, se usca iar spicele lui se răspândeau pe jos. Bălțile secau, vitele gemeau de foame ne mai gă-sind iarbă pe livezile arse de soare. În pădure, noaptea, era răcoare atât timp cât pica rouă; dar pe drumul mare unde treceau trupele era un pârjol, chiar în timpul nopții; de-asemenea și în codrii mai deși.

Roua se topea în praful nisipos de pe șoseaua, dospită până la un sfert de metru de adâncime.

În zori de zi, trupele se puneau în mișcare. Convocările de artilerie se infundau fără șgomot până la osii, infanteriștii intrau până la glesne în colbul înăbușitor și arzător. Roțile și picioarele soldaților frământau o parte din acest colb, dar restul plutea ca un nor deasupra trupelor, înfrind în ochi, în păr, în urechi, în nări și mai ales în plămâni oamenii și ale dobitoacelor. Pe măsură ce soarele se ridica la orizont, norii de praf se înălțau mai sus și prin acest colb subțire, soarele apărea ca o bilă roșie.

(Va urma)

Leon Tolstol.

180

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Cosbul.

(Urmare).

(Va urma)

Prin străzile pline de soldați, Alpatici abea își deschidea drumul. Noaptea se lăsase de tot când, nu de parte de rescruce, trăsura nu mai putu înainta. O casă și mai multe prăvălii ardeau, flacărele aci dispăreau sub fumul negru și gros, aci isbucneau cu tărie luminând a glorno multimea de pe piață. Apatiei zări doi soldați și un om învâlit într-o manta, cari scoteau grinzile arzânde și le duceau într-o curte vecină unde alți oameni duceau o clac de fân.

— Alpatici! strigă o voce cunoscută.

— Excelența Voastră, tătucule! strigă numai decât Alpatici, recunoscându-l pe tinărul prinț.

— Prințul Andrei se ținea călare la spatele mulțimei și-l privea pe Alpatici.

— Ce cauți aici? îl întrebă el.

— Excelența Voastră! strigă Alpatici, și isbucni în lacrimi. Suntem oare pierduți?

— Dar tu ce cauți aici? repetă prințul Andrei.

În elipa acia flacăra se înălță luminoasă, arătând lui Alpatici fata palidă și supțâ a tinărului său stăpân.

Trimisul prințului Bolkonsky își explică misiunea sa precum și greutățile ce le întâmpina la întoarcere.

— Suntem oare pierduți, Excelența Voastră? întrebă el din nou

Prințul Andrei nu răspunde nimic, ci își scoase carnetul, rupse o foaie dintrinsul și scrisese soarei lui:

„Smolensk se predă. Lyssigori va fi ocupat în opt zile de dușman; plecați imediat la Moskova. Trimiteți-mi vești dela voi printr'un emisar, la Usoiage.”

Prințul Andrei îi explică lui Alpatici măsurile ce trebuiau luate pentru călătoria bătrânului prinț, a prințesei Maria, a micului Nicolae și a profesorului său.

Nici nu sfârșise de vorbit și un șef de stat-major incinjurat de suită, se apropia de el în galop.

— Dta esti colonelul, strigă șeful de stat-major cu un accent nemțesc și cu o voce pe care prințul Andrei o cunoștea. — Vezi că se aprind casele în prezenta d-tale, și rămâi nepăsător? Vei răspunde de aceasta, strigă Berg, șef de stat-major al aripei stângi de infanterie: post „foarte plăcut” și foarte „bine văzut” după cum zicea el.

Prințul Andrei îl privi și fără a-i răspunde urmă să dea instrucțiuni lui Alpatici.

— Le vei spune că aștep vești dela ei până la 10, și dacă nici la 10 nu le primesc, mă voi vedea silit să las totul și să viu eu însu-mi la Lyssigori.

— Scuză-mă prințe, făcu Berg recunoscându-l pe prințul Andrei, n'am făcut decât să execut ordinez ce le-am primit, fiindcă eu execut întotdeauna ordinele.

În momentul acela tavanul unei case pline de marfă, se prăbuși în flăcări. Poporul urlă ca un ocoi conștient al șgomotului incendiului.

Omul cu mantaua strigă, ridicând brațele în sus: —Așa-i bine, așa-i bine, fraților!

— Este însuși proprietarul, strigară mai multe voci în jurul lui.

— Așa dar, vei repeta tot ce ti-am spus, adăogă prințul Andrei și fără a adresa nici un cuvânt lui Berg

A apărut și se găsește de vânzare la „*Librăria Tribuna*”:

„Insemnările unui trecător“

crâmpene din sbuciumările dela noi
de Octavian Goga.

Prețul 3 Cor. în România Lei 3:50 plus 30
fil. porto, recomandat 60 fil.

„Din țări străine“

scrierile inedite alui Dr. Iuliu T. Mera.

Prețul 2 Cor., în România Lei 3:50 plus 20
fil. porto, recomandat 50 fil.

Leo Tolstoi

„RĂSBOI ȘI PACE“

Volumul I de 280 pagini, costă 1 cor. 50 fil.
+ 20 fil. porto. De vânzare la „*Librăria Tribuna*”.
Volumul II este sub tipar.

Illustrate de Crăciun și Anul nou buc. 6, 10,
14 și 20 fil.

— Cine vrea să câștige frumoase cusături românești să cumpere lozuri de ale loteriei organizate de Reuniunea femeilor din Arad.

Prețul unui loz 1 cor., comanda să se adreseze la „*Librăria Tribuna*”, adăugându-se și portul postal.

La *Librăria „Tribunei”* să află de vânzare „*Pomelnicul viilor și morților*” legat în pânză, aurit cu prețul de 50 fileri plus 5 fileri porto.

Anunț literar.

A apărut:

„Almanahul scriitorilor dela noi“.

o foarte interesantă și vastă carte, care cuprinde fotografiile alor 46 scriitori născuți în Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, viața lor pe scurt, înșirarea cântecilor ce le-au dat la lumină și o bucată literară, vre-o poezie, o năvelă ori ceva știință, nepublicată încă.

Pentru întâia oară ni-e dat nouă Românilor de pretutindenea, ca să avem o astfel de carte la îndemână, care ne face cunoscuți pe cel mai de seamă scriitor născuți dincoace de Carpați, azi în viață.

„Almanahul scriitorilor dela noi” e o oglindă fidelă a aproape tuturor talentelor scriitorilor dela noi, și e un mărgăritar prețios pentru fiecare casă românească! Căci cine nu dorește să cunoască și înfățișarea și viața celor mai de seamă fii ai neamului său, al căror scris îl cetește zilnic în ziare și prin reviste?

„Almanahul scriitorilor dela noi” mai are apoi încă un capitol interesant și de mare preț: capitolul presei. Se arată în facsimil capurile tuturor foilor românești de dincoace de Carpați, se expune pe scurt istoricul fiecăreia, ce procese a avut până acum, cari i-au fost colaboratorii mai de seamă și cine scriu de prezent la ea.

„Almanahul” la sfârșit are și Calendar pe 1912, așa că ori cine cumpără „Almanahul scriitorilor dela noi”, nu mai are nevoie de alt calendar în casă!

Deoarece cartea aceasta s'a tipărit numai într'un număr restrins de exemplare, on. public e rugat să grăbească a o comanda, ca fiind o carte aievea prețioasă, interesantă și instructivă.

Un exemplar costă trimis franco cor. 1.80. Se poate comanda dela editor (*Librăria Naț. S. Bornemisa*) din Orăștie—Szászváros, și dela „*Librăria Tribuna*” din Arad.

Celor ce comandă mai mult de 5 exemplare li-se dă exemplarul cu 1.60 Cor. franco, iar la comanda de peste 10 exemplare 1.40 Cor. exemplarul.

Comandele peste 10 exemplare să se facă direct la librăria editoare.

A apărut:

„Amintiri“ de Al. Ciura

ea cel dintâi volum din „*Biblioteca scriitorilor dela noi*”, în care se vor tipări rînd pe rînd toți scriitorii români din Ardeal, Tara Ungurească și Bănat, morți și în viață.

Volumul „Amintiri” are 264 pagini și cuprinde 23 nuvele, a căror subiect e luat din viața fraților noștri Moși din Munții-Apuseni și din viața autorului. Bucățile sunt scrise într'o neaoșe limbă românească și cu multă putere și limpezime, și cu mult simțământ, fiecare bucată te captivează, procurânduți o rară mulțămire sufletească.

De mult n'a apărut la noi Români o carte așa de frumoasă și ca prezentare tehnică, mai ales ea e adevărat eveniment pentru literatura noastră din Ardeal.

Se poate comanda dela autor (*Librăria Naț. S. Bornemisa*) în Orăștie—Szászváros, și dela „*Librăria Tribuna*” — Arad. Prețul unui exemplar e 1.60 + 20 bani porto.

Cel mai frumos, mai elegant calendar pe 1912 e neapărat Calendarul

„Lumea ilustrată“

Conține 160 pag. cu bogate variate și admirabile reusite ilustrațiuni și tipărit pe hârtie de lux — D. pozit. general: *Librăria Ig. Herz*, București, România. — Prețul Cor. 150 — Se află de vânzare și la „*Librăria Tribunei*” — Porto 20 fileri.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„*Tribuna*” institut tipografic, Nichin și cons.

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

in

BÉKÉSCSABA—NAGYVÁRAD

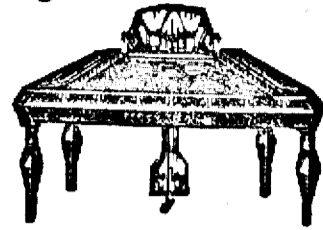
Andrássy-ut 41—43. Rákóczi-ut 14.
(Lângă „*Apollo*”).

Cine vrea să cumpere
vițe americane

„RIPARIA PORTATIS“

pentru altoit, să se adreseze preotului Petru Pelle din Miniș (Ménés) comitatul Arad.

ȚIMBALE

cu organism patentat de oțel, dând sunete reonante și foarte plăcute, — se pot câștiga și pe r. a. — Gramofoane cu plăci r. tistice, — vioare, flaute, harmo-

nici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplătă. Inventatorul pe al lui modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,

kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71

Gruber Dezső,

magazin de pălării și articole
de modă pentru bă bați.

Cluj Kolozsvár

Golful str. Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul Főszl.

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. Preturi solide. Serviciu conștiințios. — Comandele din provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp. —

Calendarul Național pe 1912

▼ întocmit de redacția foilor dela Orăștie, e calendarul care duce în casele
▼ Românilor chipurile cele mai înălțătoare de suflet! El ne arată: ▼

MIHAI VITEAZUL întrând biruitor prin poarta cetății dela Alba-Iulia, după ce a cucerit Ardealul și ajungând acum el Domn și peste acest colț de țară românească! — Apoi când, după asta, a mers de a cucerit și Moldova, ajungând a fi, pe-o vreme: **Domn al tuturor Românilor!** — Ne arată apoi pe:

TUDOR VLADIMIRESCU, eroul poporului din Muntenia, când a alungat de zbirii poporului din București și primește jurământul de supunere al boierilor! — Apoi în al doilea chip: **Prinderea lui Tudor Vladimirescu** de către mișcii Greci și Turci, de-l duc și l'omoară:

Și alte multe chipuri interesante și plăcute. Apoi bogat material de citit: povești, nuvele, poezi, glume și povește bune.

Tare interesantă e acea parte din „Calendarul Național”, care ne arată felurile scrisori de pe fața pământului!

Văzut-ai vreodată scrisoare grecească? De asta ai putut vedea mai ușor; dar grecească monumentală și grecească likirică? De acestea mai greu.

Dar scrisoarea coptică (de pe la Cairo și Alexandria).

Dar scrisoarea evreiască de rînd? apoi evreiască zisă „Meruba” și cea zisă „hebraică”, cu puncte și fără puncte? și în urmă cea „rabinică”? Nu le vei fi văzut.

Dar scrisoare turcească-arabă, ai văzut? E foarte interesantă, dar grea la scris! De aceea Turcul care știe scrie, e deosebit printre ceilalți, ca la noi un popă printre alți oameni țără carte.

Dar scrisoarea „siriană” văzut-ai? E de tot fină și incurcată. Mai alesă și ea cea arabă!

Dar scrisoarea din Tibet, crătică și sprintenă.

Și-apoi de sigur n'ai văzut scrisoarea „sancrită”, a vechilor Indieni, scrisoarea pe care ei o numesc „scrioarea zeilor”, căci, zic ei, ar fi cea mai desăvîșită de pe lume!

Ori văzut-ai scrisoare „de icuri”, în care în litere nu este nici un fel de linie oablă ori punct ori cerulețe sau alte cîrnuturi, ci numai icuri în 3 colțuri, așezate în toate formele! Și tu după așezarea lor să ghicești ce e scris cu ele?

Și mai ales văzut-ai scrisoare de „hieroglife”? E cea mai grea scrisoare de pe lume! Cum alfabetul nostru are 28-30 litere ca semne de scris, scrisoarea de hieroglife are vre-o 2000 de semne sau „litere”, pe cari trebuie să le ști de, vrei să poți ceti cu scrisoarea asta!

Toate aceste 15 feluri de scrisori le aflați, tipărite aievea, în „Calendarul Național” de pe 1912. Pe 8 pagini sunt înșirate aceste scrisori, din fiecare 4-5 șre, iar din ciudatele hieroglife să dau două fețe întregi!

Prețul unui calendar 40 fileri.

Celor ce cumpără mai multe, li-să dau mai ieftine, anume: **Pe bani gata**, dela 15 în sus (când li-se trimite în pachete pe post) li-se socotește calendarul în numai **11 cr.** (22 fil.), având însă a-și plăti ei și posta la scoaterea pachetului.

Cei ce le cer pe așteptare, avînt a plăti prețul lor după vânzare, îl plătesc cu 13 cr. (26 fil.) exemplarul și își plătesc și posta. Mai bine e: **a trimite banii înainte.**

Cei ce cer mai puțin ca 12 exemplare, le plătesc cu câte **14 cr.** (28 fil.), căci la aceștia noi plătim și posta (câte 5 fil. de fiecare Calendar), fiindcă merg sub legătură deschisă, nu ca pachet de postă închis și în forma asta posta nu primește pachete neplătite.

Trimiteți cereri și bani la

Administrația „Libertatea” în Orăștie (Szászváros).

Să află și la „*Librăria Tribunei*” în Arad.

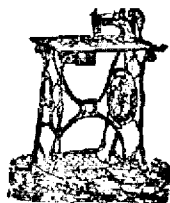
Numărul telefonului 26.

Ujj János,

stabiliment industrial de ciment,
în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind.
(Aradmegye).

Execută țevi de beton, plăci de pavaj,
plăci de marmură artificială, terrazzo și
mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi,
țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub
sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiecte
de cheltuieli și planuri pentru poduri
de beton cu construcție de fer și pen-
tru betonizarea trotoarelor.

M. Schromm

mehanic

Brașov—Brassó
Hosszú-utca No. 27.

Recomandă în atențiunea onor. public
din loc și jur

marele său atelier mehanic
aranjat în Brașov, Hosszú-utca 27, unde
se efectuează tot-felul de lucrări stingă-
toare în aceasta branșă, precum:

mașini de cusut, biciclete,
gramofoane și apaducte,
pe lângă prețurile cele mai convenabile
și execuție solidă și punctuală.

În atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARHITECT
ARAD,

Strada Deák Ferencz Nr. 20/a.

Cu onoare încunoștințez onor. public, că în
branșa arhitectonică execut totfelul de
întreprinderi de transformări de zidiri vechi,
repararea de biserici române și școli, precum
și zidirea lor. — Cu planuri și bugete servesc
la cerere. — Comande primesc atât din loc cât
și din provincie. Prețurile-s foarte moderate.

Cu stimă:

Teodor Cioban

În grădina de iarnă a

„Hotelului Central”

condusă în spirit modern; — Onoratului
Public i-se servesc mâncări și beuturi, de
cele mai bune, cari mulțămesc ori-ce pre-
tenții. — După teatru se capătă cină caldă.

Pentru cununii și bancheturi
stau la dispoziție săli separate.

Zilnic taraf de țigani, de primul rang.
În cafenea se poate lua asemenea
după reprezentațiile teatrale — cină.

Cu distinsă stimă: Augustin Csermák,
hotelier.

Ce faceți băieți? — Tata ne-a
dat voie! Căci fumăm doar tuburi veri-
tabile Antinicotin firma „JACOBI”
din cutii de lemn

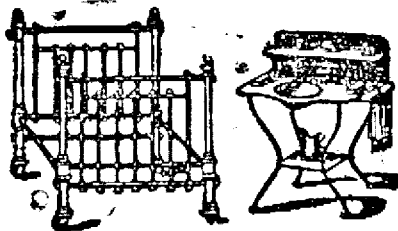

Păziți! Sunt veritabile numai cu inscrip-
țiunea „JACOBI”.

Telefon Nr. 847.

Garai Károly,

fabrică de mobile de fier,
ARAD,
József főherceg-ut 11. colțul str. Karollna.

Lucrează mobile de aramă dela cele mai simple
până la cele mai moderne, — expediție inter-
națională în toate părțile lumii. Reprezentat în
toate orașele mai mari din țară și străinătate.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu oți brut, dela 4—100 HP.

Motoarele mele patentate au regulator cen-
tral și mecanism de așezat cu mâna. —
În urma arderei regulate a oleiului, motoa-
rele nu produc nici un miros neplăcut. —

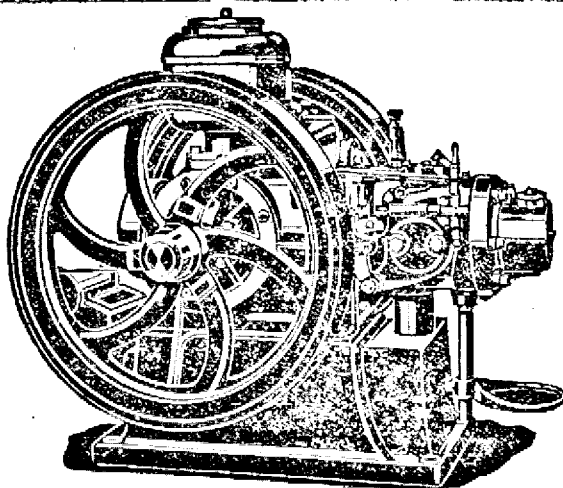
Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filer.

Surányi Viktor,

inginer-mehanic diplomat.
Budapest, VI., Lázár-utca 18.
(Îndărătul Operei)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine.
Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

Gafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Chlgr.	Cor. 150
Portorico 1/2	170
Cuba 1/2	170
lava aur	170

Cafea prăjită:

(În prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Chlgr.	Cor. 170
Calitate fină 1/2	2—
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Me- nado, Mocca) 1/2 Chlgr.	240

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Chlgr.	Cor. 250
Tea de Congo 1/2	3—
Mixtură pentru familie 1/2 Chlgr.	5—
Tea imperială foarte fină 1/2	6—
Tea Ceylon foarte aromatică 1/2	7—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Chlgr.	—75

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 170
1 litru rum fin de Brazilia	220
1 sticlă 7/10 rum fin de Jamaica	330

Renumitul „ARDEIU KOTÁNYI” se
vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.
(Seghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și
ARAD, József főherceg-ut Nr. 3.
în edificiul băncii „Arad-Csánádi Takarékpénztár”.
Nr. telefonului 809.

Câteva cuvinte asupra boalelor secrete!

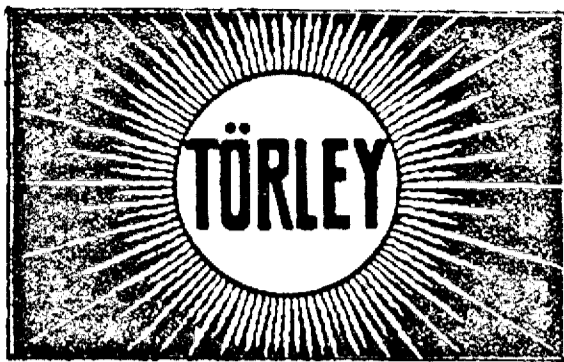
E trist, — dar în realitate adevărat că în vremea
de azi e bătătoare la ochi mulțimea acelor oameni, a
cărora sânge și sucuri trupesti sunt atrofiate și cari
în urma ușurinței din tinerețe și prin deprinderi rele
și-au sdruncinat sistemul nervos și puterea spirituală.
E timpul suprem ca acestel stări îngrozitoare să se
pună capăt. Trebuie să fie cineva care să dea tinerimei
deslușiri binevoitoare, sincere și amănunțite în tot ce
privește viața sexuală — trebuie să fie cineva căruia
oamenii să și încredințeze fără teamă, fără sfială și cu
încredere necazurile lor secrete. Dar nu e în deajuns
încă a destăinui aceste necazuri ori și cui, ci trebuie să
ne adresăm unui astfel de medic specialist, conștiințios,
care știe să dea asupra vieții sfaturi bune sexuale și
știe a ajuta și morburilor ce deja eventual există, atunci
apoi va înceta existența boalelor secrete.

De o chemare atât de măreață și pentru acest scop
e institutul renumit în toată țara al Dr-ului PALOCZ,
medic de spital, specialist (Budapesta IV. Muzeum Kör-
ut 13. unde pe lângă discreția cea mai strictă, primește
ori cine (atât bărbații cât și femeile) deslușiri asupra
vieții sexuale, unde sângele și sucurile trupesti ale
bolnavului se curăță, nervii i-se întăresc, tot organis-
mul i-se eliberează de materiile de boală, chinurile
sufletești i-se liniștesc.

Fără conturbarea ocupațiilor zilnice dr. PALOCZ
vindecă deja de ani de zile repede și radical cu meto-
dul său propriu de vindecare, chiar și cazurile cele mai
neglese, ranele sifilice boalele de țevă, bășică, nervi
și șira spinării, începuturile de confuzie a minții, ur-
mările onaniei și ale sifilisului, erecțiunile de spaimă,
slăbirea puterii bărbătești (impotenta), vătămurile,
boalele de sânge, de piele și toate boalele organelor
sexuale femeiești. Pentru femei e sală de așteptare se-
parată și esire separată. În cece privește cura, de-
părtarea nu este pedică, căci dacă cineva, din orice
cauză, n'ar putea veni în persoană, atunci i-se va da
răspuns amănunțit foarte discret prin scrisoare (în
epistolă e de ajuns a se înlătura numai marca de răs-
puns). Limba română se vorbește perfect. După înche-
ierea curei, epistolele se ard, ori la dorință se retrimite
ficăruia. Institutul se îngrijește și de medicamente spe-
ciale. Vizitele se primesc începând dela 10 ore a. m.
și până la 6 ore p. m. (Dumineca până la 12 ore a. m.)

Tratament și cu Salvarsanul Ehrlich 606.

Adresa: Dr. PALOCZ, medic de spital, specialist în
Budapesta, dela 1 Noemvre IV., Muzeum-körut 13.

Cine vorește

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea
mai mare românească

Greiciun & Voda

din Lușoș,

care dispune de căzării mari pro-
prie în Bănat și Ardeal.

Birou de informații !!

Cunoscând multele lipsuri ale publicu-
lui românesc din provincă, m'am ho-
tărit să deschid în Budapesta un

Birou de informații și
Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile în-
aintate la ministerii și la alte foruri, orice
informații comerciale și în general în
orice cauză dau în restimp de 2—3
zile, ori-și-cui resolvând toate chestiile
în modul cel mai cinstit. Urgitez rezol-
virea petițiilor. Vorbesc în persoană cu
referentul cauzei și rog rezolvire favo-
rabilă. Fac toffelul de mijlociri comer-
ciale și comande. Prețuri moderate,
serviciu prompt, informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. OLARIU, Budapest, Lajos-u. 141. III. 19.

MOBILE

pentru dormitoare, sufragerii, locuințe gar-
zon, saloane, otele, cafenele, restaurante și
palate; mobile de aramă și fier, covoare,
perdele, candelabre, pianse se trimit oriunde
pe lângă plătire cu bani gata, ori
în condiții favorabile de plată.
Album bogat ilustrat 1 coroană.

La aranjare deplină trimitem
voiajeur pe speșele noastre.

MODERN LAKBERENDEZÉSI VÁLLALAT
Budapest, IV., Gerlóczy-utca 7.

(Lângă primăria centrală.)

Ilustrate cu motive româ-
nești și cu vederi
din România ș. a.
se pot căpăta la »Librăria Tribunei».

In atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosniaci ca
»Balkanska Carica» (Regina bal-
canului) și »Kraljica Bosne» (Re-
gina Bosniei). — Altoiul de 2—3
ani cu coroană admirabilă e cel
mai bun din diferitele soiuri de
pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și
foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August,
când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fa-
bricarea țuicel și a sligovițului. — Prunii mei nu
sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca
de regulă alte soluri la cari în mijlocul verii cade
frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost
premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din par-
tea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din
Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu me-
dalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900
cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară
din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu
medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Bređka, Bosnia.

MAGAZIN DE MOBILE

Joan Réthi

fișplar artistic pentru edifici și mobile, în
Sibiu — N.-szeben, Elisabetg. 20.

Primesc ori-ce lucrări pentru aranjamente de
școale, biserici, magazine, birouri și
locuințe, deasemenea pentru clădiri, lucrări
în cel mai modern stil, pe lângă liferare
promptă prețuri moderate și din material uscat.
Desemne și proiecte fac grabnic și gratuit.

Primul atelier de billarde din Brașov

MERTH JÁNOS,

Brassó, Csizmadia-utca 8. sz.

Pregătește din material excelent și
uscat toffelul de billarde, în stilul
cel mai modern, primind pe lângă
prețuri foarte moderate și reparaturi.

Oltoiri de struguri

expediază, ga-
rantând de soiu
vișă americană,
netedă și cu ră-
dăcini, precum și în diferite soiuri, recunoscute
de trainice, asortiment bogat

Köküllőmenti első szőlőoltvány-telep

Proprietar: Caspari Frigyes, Medgyes 16

(Nagyköllőmegye).

Postiți și cereți prețuri curente ilustrate.

Din prețul curent se pot ceta scrisori de recuno-
ștință din toate părțile țării; și așa toți cei ce do-
resc să comande pot cere mai întâiu informațiuni
dela persoanele cunoscute așa verbal ca și în scris,
despre încrederea ce o pot avea în firma de sus.

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoră de clopote. — Fabrica de scaune de fer pentru clopote, a lui

ANTONIU NOVOTNY

TIMIȘOARA
- FABRIC. -

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea
de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armo-
nioase pe garanție, de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer
bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare.
Sunt recomandă- **CLOPOTELE GĂURITE** de dănsul în-
te cu deosebire în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară
— ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai
adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât
cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg. este
egal în ton cu un clopot de 461 kg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sive stă-
ătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut
— ca și spre turnarea de toace de metal. Prețuri-curente ilustrate gratis

UZINĂ ASORTATĂ CU

INSTALAȚII ELECTRICE COMPLETE

Pentru mori, fabrici, ferme, etc.

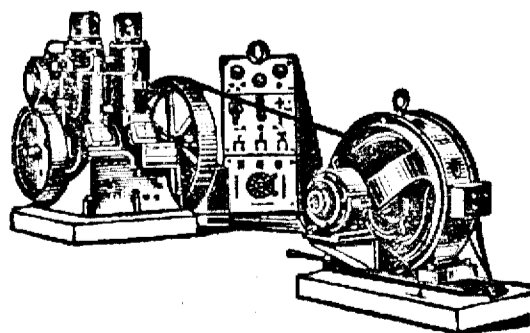
Motoare de olei brut **SWIDERSKI**

Motoare de München ptu benzil ș, gaz,
și gaz condensat

Mașini electrice M. S. W.

Pompe centrifugale și turbine.

Aspiciile inginerilor și preliminarile de speșe le
pune bucuroș la dispoziție.

„ELEKTRA”

soc. pe acți pentru edificarea uzinelor electrice
Budapest, VI., Gyár-u. 11 | L. Telefon 84—64

Cel mai convenabil
cadou de Crăciun
este mașina de cusut

SINGER
„66“

care se poate cumpăra la prăvălia
Singer Co.
societate pe acții.

Arad, József Főherceg-ut 9. 92.

(Vis-à-vis de biserica luterană).

La cerere se dă gratuit prospectele de lipsă.

Atelierul de dentistică
Radu Novák.

Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința
on. public românesc, că la 1 No-
vembre a. c. mi-am mutat atelierul
meu de dentistică în

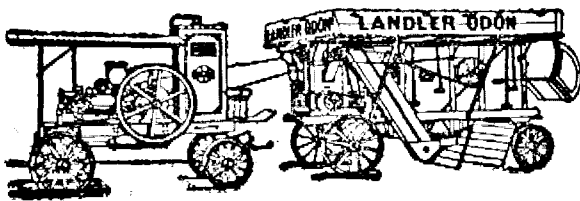
Szabadság-tér Nrul 5.
unde îl voi mări și aranja după
cerințele cele mai moderne. :: —

Cu toată stima:

RADU NOVAK.

Patentatură originală din Svedia.

„ROBUR“ motor cu olei natural
in urma multiplelor calități este
cel mai bun dintre toate mo-
toarele de acest fel
având o putere de 2-300 cai (HP.)

Noutate! Noutate!

Lucru neîntrecut de ieftin!

Il recomandăm poentru:

mori-, ateliere industriale
și la totfelul de mașini agricole.

Spese la cias după fiecare HP. 1 1/2 fil.

Nu este supus supravegherei finanțelor!

Se vinde și în rate! Garanție deplină!

Mașini, motoare folosite se schimbă cu nouă.

Catalog la cerere trimis gratis.

Landler Ödön, Motortelepe,
Budapest, Lovag-u. 2.

Vânzare de
altoi de viță

de vie nobilă și
pomi altoiți.

Cine voiește să aibă
o grădină frumoasă
de viță de vie ori
poame, să se adreseze
cu încredere la pepinaria condusă
conform cerințelor științifice a lui

Vityé Miklós, Ós-Gsanád,
Torontálmegye.

unde se află altoi nobili de pomi și diferite
specii de viță de vie nobilitată și americană.

Pentru dessert: meri, peri, cireși, pruni, vișini,
perseci, ringlote și nuci. — Prenotări pentru
toamnă și primăvară primesc ori și când.

Catalog ilustrat trimis franco și gratuit.

Telefon 982.

Balog Sándor,

carnățarie și depozit de șuncă
de Praga.

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 66.

Recomandă:

Șuncă de Praga,

calitatea cea mai bună,
fără os, care e cea mai
preferabilă comercianților,
— putându-se tăia
excelent.

Recomandă diferite soiuri de carnă-
țării cu prețuri ieftine — Catalog
trimite gratuit.

Am onoare a aduce la cunoștința
Onoratului public călător, că am des-
chis în Seghedin (Szeged) hotelul

Grand Hotel Royal

Stau la dispoziția publicului 80 de
camere confortate cu încălzire cen-
trală și apeduct.

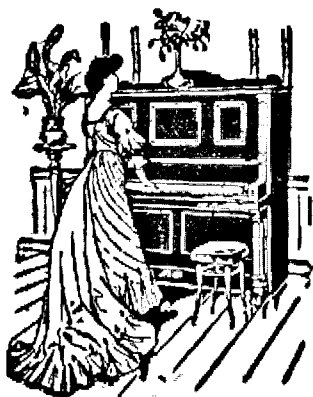
La gară și dela gară circulă
automobilul.

Pentru comportajul publicului pasa-
ger, este în hotel instalație proprie
de spălat cu aburi. — Prețuri ieftine.

Cu stima:

Dávid Sándor,

proprietarul restaurantului dela gară și pro-
prietarul „Grand Hotel-ului Royal“.

Fiind cumpărarea pianelor afacere de încredere,

cea mai bună garanță o dă în astfel de cazuri, renumele unei firme de o vechime de 40 de ani.
Astfel zace în interesul ori-cărui cumpărător, ca înainte de cumpărare să privească depozitul firmei

TRISKA J. Gluj — Kolozsvár,
Strada Bartha Miklós 14.

cu pianele cele mai renumite fabrici streine, cari se vând cu prețul fabricii, chiar și pe lângă plățire în rate.

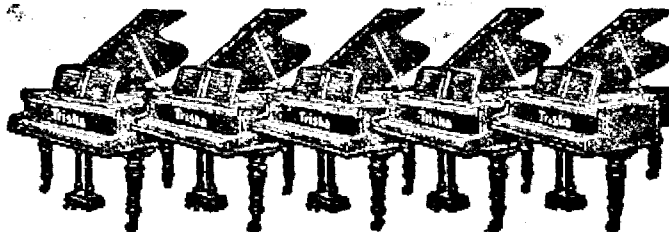
Singura agentură din Ardeal a pianelor »Wirth«.

Are în depozit plane: Schiedmayer, Bösendorfer, Ehrbar, Winkelmann, Förster, Stingl, Stelzhammer, Richter, Gössl.
Pianele vechi se prețuiesc și se schimbă cu alte nouă, pe lângă plățirea diferenței.

Efectuează reparaturile cele mai gingașe și acordează cu acurateță.

10 ani garanță
și acordare gratuită de un an.

Scrisorile de recunoștință
stau la dispoziția cumpă-
rătorilor. — Telefon 419.

Picăturile de stomac a lui Brády

provăzută cu marca de scutire »S. Maria de Mariacell« pe cari poporul le numește »Picături de Mariacell, pentru stomac«, de 30 de ani s'au întrebuințat cu succes așa, că sunt indispensabili pentru orice casă. — Picăturile acestea au efect neîntrecut la iregularități de stomac, contra stomacului stricat, ardere de stomac, încuierea scaunului, sârciuri de cap și de

stomac, greață, amețelă, vomare, insomnie, colică, anemie, gălbănare, etc. Se capătă în fiecare farmacie. O sticlă mare Cor. 160, sticlă mică 90 fil. 6 sticle Cor. 540, 3 sticle mari Cor. 480. — Pentru trimiterea înainte a sumei trimiteți franco:

BRÁDY K. farmacia la „Regele Ungariei”
In VIENA, I. Fleischmarkt 1/4.

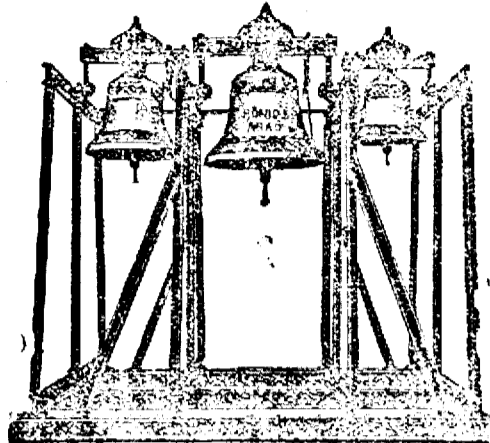
FIȚI ATENȚII! la marca de scutire, care reprezintă pe Sta Maria de Mariacell, la împachetarea roșie și la subscriere, care este copie chipului de pe latură și să respingeți orice imitație.

Frideric Hönlig

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor

Arad, Strada Rákoczi No 11—28. — Fondat în anul 1840.

— Premiat în anul 1890 cu cea mai mare medalie de stat.

Cu garanție de mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față de orice alte clopote la turnarea unui și același e tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30% la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuințare, clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se ciatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote noi pe lângă o suprasolvire neînsemnată. Clopote mici avem totdeauna la dispoziție. Liste de prețuri și cu ilustrațiuni la dorință se trimit gratuit și porto franco.

Nu-i ceva fabulos

nu-i cu renume, ba
nu-i nici excepțional

dar au gust bun

și sunt bine și în mare
curățenie ținute, articolele de coloniale
— și băcănie —
pe cari le recomandă

pentru sărbătorile ! Crăciunului !

cu prețuri ieftine

Mezei János és Tsa

Oradea-Mare — Nagyvárad,
Piața Szent László-tér.

Colțul străzii Teleky, în edificiul
băncii Nagyvárad Takarékpénztár.

Comande prin postă se efectuează
conștiincios în cel mai scurt timp.

Telefon Nr. 247.

OH! DOAMNE

Mă 'nădușe afurisita
de tusa!

În contra tusei, răgușelei și flegmei
s'a dovedit de cel mai bun mijloc

Pastilele-Egger

cari nu strică apetitul și au un gust
excelent. Prețul unei cutii 1 cor. 20 fil.

O cutie de probă 50 fil.

Depozit principal la:

farmacia „NADOR” gyógytár
Budapest, VI., Váci-körút 17. sz.

SĂ TRĂIASCĂ!

»Pastilele lui Egger«
m'au vindecat îngrabă!

Se poate căpăta în Arad la farmaciile: Berger Gyula, Földes Kelemen, Hauer Lajos, Hajós Árpád, Krebsz Géza, Kárpáti János, Ring Lajos, Rozsnyay Mátyás, Vojtek Kálmán și la drogeriile: Nestor Hanzu și Vojtek és Weisz. — În Gyorok la farmacia: Masznik Dániel. — În M.-Pécska: la Adler Gy. Lajos. — O.-Pécska: Ioan Rocsin. — Simánd: Csiky Lukács. — Sikszón: Fűredi Ede örök.

Orova Károly,

inginer-mechanic diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24.

Telefon 146-38.

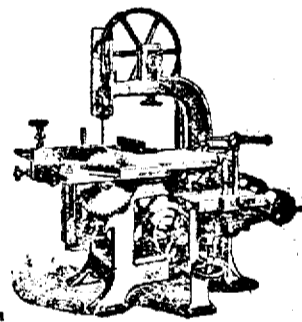
Reprezentantul fabricii de lu-
crare a lemnului de specialitate TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.

Specialități: Herestraie rapide și cu două tăiușuri, instalare completă de herestraie
cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur.

Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului pe
seama măsurilor și inginerilor.

Condițiuni favorabile de plată!

Catalog trimis gratuit!

Magazie de articlii pentru biserică și preoți.

GEORGE JANCOVICI, ARAD,

Forray-utca 2.

Postavuri de re-
verenzi-, brîuri
preoțești-, roșii,
vânate și negre.

Aduc la cunoștința onoratului public, că au sosit
noutățile de toamnă și de iarnă
în stofe, mătăsuri, delainuri, zefyrari, cretoane,
batisturi, — ciorapi împletiti în temniță — și
multe alte articole cari nu se pot toate înșira.

Cea mai bogată
magazie în articlii
pentru sfintele
biserici și preoți.

In fabrica de mașini a Căilor Ferate Ungare se pregătesc cele mai nouă și moderne

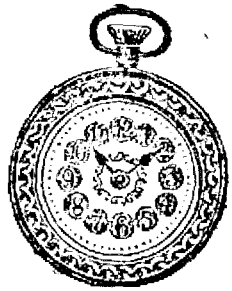
GARNITURI DE TREERAT

construcții de oțel cu locomobil presiune de 10 cai putere. Cele mai nouă sisteme de motoare cu benzină. Foarte ieftine locomobile cu gaz, locomotive, pluguri cu vapor, mașini jumătate stabile și compound. — Fabricațiile fabricii de mașini agricole din Losonc, societate pe acții: Mașini de sănat »Losonci-Drill« cilindrice. »Record-Drill« cu linguță și »Record II« patentat. — Site pentru bucate sistem Karmár. Garnituri pentru mori, pluguri de Reșița, grape, sape pentru stecle. — Fabricații e: International Harvester Company of Amerika Mc Cormick Deering Milwaukee, precum mașini de cules, de strâns, de cosit. Grape cu dinți arcați sistem Mc Cormick. Cară pentru auncarea guniului sistem Corn King. Presse de fân și mașini universale de măcinat. — Trimite de pre toate catalog ilustrat

WALDER ARTHUR.
ARAD, Fereny-tér 1/b. Telefon 87.

Ceasornice, giuvaere, gramafone, și plăci

se pot cumpăra pe lângă garanție de 10 ani, cu prețurile cele mai ieftine din întreaga țară, fie chiar și pe rate, la marele depozit alui

Tóth József,

ceasornicar și giuvaergeriu.
Szeged, Dugonics-tér 11.
Reparații cu garanție de 5 ani se fac ieftin.
Catalog ilustrat trimis gratuit.
— Nenumărate scrisori de recunștință. —
Revizători se caută.

Ingrijitivă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a se înscrie de membru la

„Asociația Esecchiană de ajutorare Reciprocă”.

La aceasta asociație poate să se facă membru ori-care persoană dela etatea de 16 - 80 ani pe lângă o tacsă lunară de 1 cor. și tacsă de cazurile de moarte, deja după un an de membrerie i-se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor. iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membrerie prin oare-care nenorocire neputincios de muncă i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor. Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în bani gata 2000 cor. însă dispunând membrul că suma de 2000 cor după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului o rentă lunară de 50 cor. Membrii înscriși dela etatea de 60 - 80 ani n'au drept la rente. Se pot semna 1-2 cuate (2000-4000 cor.) Atestat medical nu se recere

Pe lângă solviri lunare moderate și tace de măritșuri, poate fie-care a-și asigura fetele. dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semna 1-2 cuate (2000 - 4000 cor.) Dacă o fată după 3 ani de membrerie rămâne orfană, înceată solvirea tacselor, la măritș, fata totuși primește suma asigurată, iar până atunci — însă cel mult până la etatea de 20 ani — primește o rentă lunară de 20 cor. Tot aceasta rentă primește fata până când trăiește, dacă după oare care vreme rămâne nemăritată.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cuate semnate până la 10,000.000 cor. și peste 200.000 cor. fond de garanță

Prospecte și blanchete trimitem gratuit Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

Spre deosebită orientare: Sistemul nostru fiind prea bun s'a imitat și prin alții, folosind și chiar firma care semănă cu firma noastră. Deci rugăm ca pe epistole e adresate nouă a se scrie cuvântul „Esecchiană” cu litere groase și al subtrage.

„Asociața Esecchiană de Ajutorare”.

Direcțiunea pentru Ungharia:

Timișoara (Temesvár-Belváros, Hunyady-utca 4., I. emelet.)

Lampe pentru mine

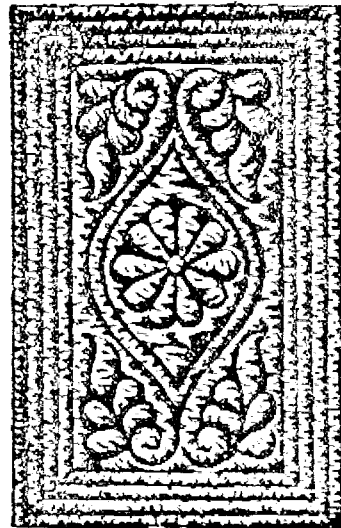
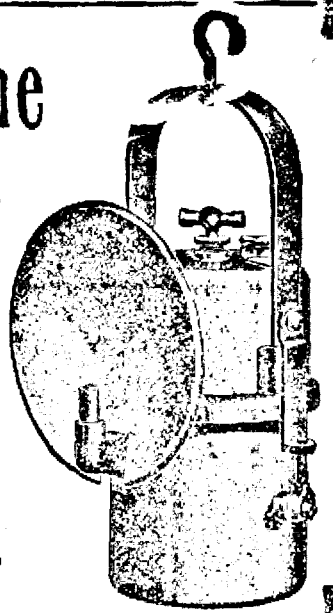
și tot felul de lampe cu acetylen,

fabrichează

Bartos Zoltán

fabricant de lampe,

Budapest, VII., Gizella-ut 55.

Bartlensky János,

plaponar și tapețier.

Temesvár-Józsefváros,
Hunyady-utca 43.

Recomandă în atenția on. public din loc și împrejurime atelierul său renovat de plapoane și tapițerie. Primește ori-ce lucru de branșe pe lângă prețuri ieftine și serviciu prompt. Plapone gata are în magazin. Face reparaturi cu preț ieftin.

Mașini dinamice, motoare de benzină, locomobile de benzină, motoare de gaz, instalațiuni pentru mori, automobile de persoane, automobile de transport.

!! Condiții favorabile !!

Catalog franco și gratuit.

Fabrica de automobile, mașini și mori,

— societate pe acții. —

Budapesti gép-, malom- és autómobilgyár r.-t.

Budapest, VI., Váci-ut 14|.

Români! replantați viile cu altoi dela firma română!

„Mugurul“

Însoțire economică
Elisabetopol- Erzsébetváros
(Kis-Kükül 6 vm.)

Altoi de vie

calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„Mugurul“

Elisabetopol—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune!

La cumpărări pe credit celea mai ușoare condiții de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco.

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

Români! sprijiniți firmele românești că n'rai acelea vă vreau binele!

Români! Trimiteți băieți la cursul practic la altoit!

Ghete originale rusești

pentru noroiu (imală) și zăpadă se află în cantitate mare la filiala fabricii de ghete

MOSKOVITO

Arad, Szabadság-tér 18.

Prețuri unanime
Cor.
10.—
13.—
17.—
22.—

MEGNYILT MOSKOVITS ANATOMIAI CZÉROGYÁR Rt.

Arad Szabadság-tér 18.

S'a început deja marea expoziție de Crăciun, la

Fii atenți la firmă! — REICHEL. — Fii atenți la firmă!

In bazarul de concurență, vis-à-vis cu statuia „Libertății“.

Asortiment uriaș de jucării de copii și obiecte de lux, cu prețuri cari n'au mai existat. In grupuri de 5, 16, 25, 45 și 90 împățit.

Ca orientare pentru public dăm următoarele informații:

Grupa 25.

Ciasornic cu mașinărie, tren, automobil, cioson omnibus, jucărie sunătoare, mașină de călcat de nickel, piano cu 8 tonuri, cărți cu chipuri indistrugibile, cărți de povești: Robinson, Grün, Andersen. Lumea basmelor tinereții, jocuri de societate, păpuși îmbrăcate în număr mai mare de 100 păpuși veritabile franceze în mărime de 22 centimetri, ciasornice de buzunar cu trăgător, vatre de casă, mățuri în număr mare, animale de tinichea, roțile sunătoare, creion în formă de cheie, cuțite, creioane și tocure, săbii, puști, chipiuri, vioare, mobile de casă, recvizite de bucătărie, soldați de fier, păpuși de celuloid indistrugibile, figuri de jucat etc.

Grupa 45.

Ciasornic de tras cu mașinărie, trăsuri electrice cu conduct superior, automobil cu vagoane colorate de tras, un acrobat puternic, ciosoni, și tot felul de animale, omnibus — motor, vapoare, noutăți de ceasuri sunătoare, armă de casă ideală cu tablă de țintă, trăsura de purtat, echipament întreg de soldat, baionetă cu piele lustruită cu lac, serviciu de porcelan pentru șase persoane, miel cu tonuri muzicale, soldat puternic de nedisrus 6 bucăți, cărți cu chipuri și cu povești, trăsura de păpuși cu roate de gumă, vase de culină din tinichea, odale de baie aranjată, mașină de călcat din fier, mojar, stringător de bani cu ciasornic și clopoțel, domino de os, păpuși de mari gumă, iepure indoit regulabil, ciosoni regulabili, tipografii pentru copii, de mână, lăterne magice, mașini de aburi veritabile, cuburi ilustrate 12 la număr, zidarie de piatră ca joc pentru copii, dulap, mașină pentru socotit, de copii, dobe cari se pot șuruba ca regulator, etc. etc.

Grupa 90

Animale regulabile trase cu piele, mici mari, cu voce și animale din masche, vase frumoase, soldați indistrugibili calări, menagerii, trenuri regulabile cu șine, tot felul de figuri și animale, și mașini de vapor, corăbii, scrinuri „Ripiter“ de piatră ferestrău de strugar cu garnitură, figure de sac puternice cu tablă de închis, domine de os cu 45 de figuri și 100 și 100 alte articole.

Păpuși solide franceze mișcătoare.

Mărime în centimetri: 26 28 30 32 34 36 39 42 46 50 54 58 64
35 40 45 50 60 80 90 110 145 160 180 240 250
afară de aceasta un mare asortiment de păpuși de piele, păpuși îmbrăcate sau de celuloidă.

Păpușele cumpărate la mine le repar eu, în caz dacă : : se strică, și primesc tot felul de reparări posibile. : :

Mare asortiment în decoruri pentru pom de Crăciun.

Mare expoziție de gramfoane cu ton de oțel, începând dela 9 fl., mare asortiment în plăci duble cu 150 cr. Fonografe surprinzător — de ieftine, 250 cr. cele mai bune tuburi cu 60 cr.

Cai cu leagăn de toate mărimile dela 1 fl.

Obiecte de lux:

Album de ilustrate din plüsch dela 45 cr. în sus, album de suvenire de plüsch dela 25 cr. în sus, casete de cusut, serviciu cu e-farfurii 90 cr., serviciu de țuică 45 cr., uriaș magazin în obiecte pentru spălat, mână, de ceau, mai departe portofoliu de piele brodate, vase de flori, ciasornice, marmoră sculptată, mese mici de gust, serviciu de fumat de bronz și nenumărate alte obiecte

Cumpărare de ocazie din obiecte de argint de China. — Umbrele bărbătești de mătase cu margine de otoman 1 fl. 70 cr. și încă multe obiecte neînșirate aici.

Trăsuri de copii mare asortiment dela 4 fl. 50 cr. în sus.

Pentru fiecare cumpărător se dă gratuit o fotografie mărită.

Fii atenți la firmă!

Bazarul de teatru.